Эхэ найхан чютагаа эд хамта мандуулая!

БУРЯАД УНЭН

1921 оной декабриин 21-нээ гарана

Бүгэдэ арадай газетэ

1995 ИЮЛЬ 5
Зунай дунда хара морин нарын 7
СРЕДА
гарагай 4
№ 122 (19216)
Газетын сэн
Хэлсээтэ сэн

Абай Гэсэрэй найндэр—Буряад орондо

«НАРА ТОЙРОН ЭРЬЕЖЭ...»

...нугадаа бусаһан ...тай аяншалга ан... 1991 ондо Эр... областиин Хадааханд ...эхилээд, удаань ...аймагай Эгэтын... ...гада хүрөөд, һүүл... Буряад ороноймнай ...тагуудаар Гэсэрэй ...гедэ намилзаһан Тингэжэ Аха, Тун... республикын нис... ...дэ, түгэсхэлэй һайн... ...ван-Удын Соведүү... ...ай асарагдаһан Гэ... ...дамжуулгын, тус ...е нээлгын үедэ хүн ...оо сугларжа, жаб... ...найр наадан боло...

...композитор Б. Доп... «Гэсэрэй бусалга» ...дһээ абтаһан хүг... ...хүн шубууд боло... ...гаахан хубсаһатай ...хэ зохидоор хата... ...хэнгэрэгэй абяан ...найндэрэй эхиндэ ...но ансамблиин бү... ...үүл урда гаража, са... ...ааймагууд, ...ээнэй дээжэһээ сэр... ...спонсорнуу... ...сөө үнг... ...өөреэр ...шангуудые... ...э Буряада... ...нуудай ба... ...нгуудые ...шаалтай. ...р хахад ...уд үдэрэй...

...ЖИГЖИ... ...ДЭЭРЭ: ту...

...нуудаа бусаһан ...тай аяншалга ан... 1991 ондо Эр... областиин Хадааханд ...эхилээд, удаань ...аймагай Эгэтын... ...гада хүрөөд, һүүл... Буряад ороноймнай ...тагуудаар Гэсэрэй ...гедэ намилзаһан Тингэжэ Аха, Тун... республикын нис... ...дэ, түгэсхэлэй һайн... ...ван-Удын Соведүү... ...ай асарагдаһан Гэ... ...дамжуулгын, тус ...е нээлгын үедэ хүн ...оо сугларжа, жаб... ...найр наадан боло...

...композитор Б. Доп... «Гэсэрэй бусалга» ...дһээ абтаһан хүг... ...хүн шубууд боло... ...гаахан хубсаһатай ...хэ зохидоор хата... ...хэнгэрэгэй абяан ...найндэрэй эхиндэ ...но ансамблиин бү... ...үүл урда гаража, са... ...ааймагууд, ...ээнэй дээжэһээ сэр... ...спонсорнуу... ...сөө үнг... ...өөреэр ...шангуудые... ...э Буряада... ...нуудай ба... ...нгуудые ...шаалтай. ...р хахад ...уд үдэрэй...

...ЖИГЖИ... ...ДЭЭРЭ: ту...

...хаһанай һүүлдэ Бата Дашинамжиловай һайхан хоолой зэдэлнэ.

Гэсэрэй тугые угтаһан нютагай аха заханар хотын захиргаанай гулваа **А. Г. Лубсановта** дүтэлбэ. Хадааханай түлөөлэгшэ үреэл үгэтэйгөөр тугаа дамжуулаа. Харюугай үгэ хэлэһэн мэр найндэрэй нээгдэнэн ушараар бүхы зониие амаршалаад, һайн һайханиие хүсэбэ.

Хазаар морёор түбэрэлдэн, баатар сэрэгшэдтэеэ ...ерэһэн Гэсэрые (Илья Гармаев) хүнүүд доро дохин угтаһан байна. Гэсэрэй гурбан хатад (Ольга Аюрова, Лидия Галсанова, Елена Шараева) һайхан дуугаараа угтажа, номин хүхэ хадагаар золгобо. Эхэ, эсэгэнь (Галина Шойдагбаева, Дугаржаг Дашиев), мүн төөлэй бариһан арадай түлөөлэгшэ баһал хонгёо найхан дуунуудаа эрэлхэг баатарта зорюулба.

Буряад Республикын Президент **Л. В. Потапов** Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ **М. И. Семёнов** гэгшэд баярай үгэнүүдые хэлэбэ.

Эндэ сугларһан зон булта шахуу ёохорой дүхэригтэ хатарһан байна.

Илалтын гудамжада Гэсэрэй хүшөөгэй табигдаха газарые арюудхан арамнайлха хэрэгтэ гэгээн түрэйтэ Ешин-Лодой римбүүшэ, Даизан лама гэгшэд хабаадаа.

«Гэсэр—Түб Асиин эрдэни зэндэмэни» гэжэ нэрлэгдэһэн уласхоорондын фестиваль олон зоной хабаадалгатайгаар эхилээ.

Б. ДОРЖИЕВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Соведүүдэй талмай дээрэхи найр нааданая үедэ.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото-зурагууд.

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ПРЕЗИДЕНТ Л. В. ПОТАГОВАЙ ХЭЛЭЬЭН ҮГЭ

Буряад ороной эрхим хүндэтэ эрхэтэд! Эрхим хүндэтэ айлшад! Та бүгэдэндэ зүрхэнэй халуун амаршалга хүргэнэм!

Бүмбэрсэг дэлхэйн арад бүхэн оорын залиршагүй саялыгтай байдаг. Буряад арадташье мүн гэ нимэ саялыг болохо «Абай Гэсэрэй» гэһэн үльгэр бии. «Абай Гэсэр» түбэд-монголой «Гэсэртэй» гэгэ үндэһэтэй гэжэ гэршэлһэн бэримтанууд хадаа эргэ урдын сагһаа хойшо түби, дэлхэй дээрэ ажаһуудаг угсаатан болон арадуудай хоорондоо таһаршагүй холбоотой байһые харуулна. Макай республикада «Абай Гэсэрэй» һайндэр бүгэдэ арадай агууехэ найр наадан гэжэ тэмдэглэгдэжэ байна. Буряад арадтай хамта ондоошье үндэһэтэн — эвенкинүүд, ородууд, украинецууд, немецүүд, еврейнүүд, солонгос яһатан, хитадууд «Гэсэрэй» һайндэртэ эдэбхитэйгээр хабаадана.

«Абай Гэсэрэй» 1000 жэлэй ойн баярые бүхы Россин Федерацин тэмдэглэлсэнэ гэгээшэ. Россин Федерацин республиканууд, хизаарнууд болон областьнуудаһаа олон айлшад баяр баһолодо хабаадахаяа сугларааа. Гансаа Российна бэшэ, мүн харшин ороноууднаа айлшад ерэһэн байна.

Анха урдын буугаа сагта бии болгогдоһон «Гэсэр» гэһэн үльгэр домог дотор хэлы байгаа зураглал харуулдаг!

Урайхан урайнда,
Урайни сагай мэндэдэ,
Түрүүхэнэ түрүүндэ,
Түрүүни сагай мэндэдэ,
Үндэр дуулим тэнгэриин
Нигаар татан байхада,
Үлгэн үнсэг дайдын
Шэрэй тоһон байхада
Үльгэрэй баатарнууд газар дээрэхи хүн зоной зол жаргалай түлөө харатан дайсанууд «Гэсэрэй» һайндэртэ тай, хара муухай сэльхэлтэнтэй тэмсэлдэ хамаг үйлэ хэрэгээ хандуулна.

«Абай Гэсэр» гэһэн үльгэр дотор һайн һайхан һаатай баруунай тэнгэри, муу муухай сэдьхэлтэй зүүнэй тэнгэри, тэнгэриһээ буужа, хубилжа түрэһэн һайн сэдьхэлтэй, баатар мэргэшүүд, хара һагаатайгаар тэнгэриһээ унаһан хэдэн олон шолмос шудхэрнүүд, хоротой утаа уняар газар дээгэ дэлгэрһэн үбшэн тахал гэхэ мэтын элдэб юумэнүүдтэй ушаргабди. Энэ үльгэр домог ургажа байгаа залуу үетэнние хүмүүжүүлгэдэ айхабтар ехэ үүргэ дүүргэнэ.

«Гэсэрэй» баатарнуудһаа жэшээ абан, ажаһуулан гэжэ урялнаб. Эрхим хүндэтэ нухэдүүд, агууехэ һайндэгөөр амаршалаад, зол жаргал, элүүр энхые, бүхы һайн һайханиие хүсэнэб!

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ М. И. СЕМЕНОВОЙ ХЭЛЭЬЭН ҮГЭ.

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Буряад ороной нислэл хотодо ажаһуугшад!

Хүдөө нютагуудай, аймагуудай түлөөлэгшэд!

Хүндэтэ манай айлшад, ноёд сайд!

Үнинэй хүлеэгдэһэн ехэ һайндэр — «Гэсэр» гэжэ баатаршалгата үльгэрэй 1000 жэлэй ойн һайндэр үлгэн һайхан Буряад ороной газар дээрэ хүрэжэ ерэбэ. «Гэсэр» гэжэ үльгэр тушаа үнэн зүбые һэргээхын тула 20.30 жэл үнгэрбэ хэбэртэй.

Манай арадай баатаршалгата үльгэрэй замдань хэды ехэ бэрхэшээл түбэгүүдэй ушараашье һаань, энэ аман зохёолой дээжын гансал буряад бэшэ, харин ород хэлэн дээрэ уншадаг Россин арадуудай, гадаадын ороноуудай олон миллион уншагшадта хүргэгдэхынь тула хамтаараа ехэ ажал хэһэн, оролдолго гаргаһан буряад зохёолшодой, хэлэ бэшэг шэнжэлдэг эрдэмтэдэй, ород арадай уран үгын элитэ ехэ ажал ябуулагшадай харилсаа холбоотой байһанайнь түлөө баяр баясхалан өргөнөбди.

Бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулгада ехэ туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлһэнэйнь түлөө, Гэсэрэй нааданууда зорюулагдаһан манай һайндэртэ хабаадажа байһанайнь түлөө Россин Федерацин Правительствада, Федерацин Советдэ гүн сэдьхэлһээ баяр баясхалангаа мэдүүлжэ байнабди.

Гэсэрэй туг манай республикын бүхы аймагуудаар, хүршэ областьнуудай Буряадай автономито округуудаар дамжуулан гаргагдаа. Гэсэрэй тугай намилзуулагдаһан бүхы газар нютагуудта элдэб үндэһэ яһатанай хүнүүд хүндэ хүшэр байдалаа мартажа, үдэр бүриингөө ажал хэрэгүүдые саг зуураар орхёод. Гэсэрэй алдарта баатаршалгануудые ёһолон хүндэлжэ, арадуудай хоорондохи хани барисаае бэхижүүлһэн байха юм.

Һүүлэй жэлнүүдта бидэ ехэ бэрхэшээл түбэгүүдтэй, гасалан зоболонгуудгай ушараабди. Иимэ хэрэгэй ушар шалтагаануудай нэгэниинь хадаа хүнүүдэй зүрхэ сэдьхэлдэ баяжаха гэһэн хүсэл эрмэлзэл, худал хуурмаг, хара амяа хараха ябадал нэбтэржэ байна.

Гэбэшье «Абай Гэсэр» гэжэ үльгэр домог соо хэлэгдэдэг арадай сэсэн мэргэн ухаан бодолой, һайхан сэдьхэлэй мэдэрэлэй манай зүрхэ сэдьхэлые арюудхан сэбэрлэжэ байһаниинь маанадай зол хүсөн болоно. Тиихэдээ бидэ хүн түрэлтэнэй үнэтэ шухаг баялигуудые худал хуурмаг ябадалһаа, мэхэ гохоһоо илгаруулжа һураха ёһотойбди.

«Гэсэрэй нааданууд-95» гэжэ фестивалиин үдэрнүүдэй арадуудай хани барисаанай, баяр жабхалангай үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэржэ, үндэһэн соёлые һэргээлгэдэ ехэ үүргэ нүлөө үзүүлхыень таанадта бултандатнай хүсэхэ байнаб.

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ПРЕЗИДЕНТ—ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ТҮРҮҮЛЭГШЭ ЛЕОНИД ПОТАПОВТА.

Хүндэтэ Леонид Васильевич!

Соёлой элитэ үйлэ хэрэгэй — «Абай Гэсэр» гэжэ гайхамшагта үльгэрэй 1000 жэлэй ойн һайндэрөөр Россин Федерацин Правительствын үмэнэһөө, өөрынгөө зүгһөө Буряад ороной арад түмэнние, һайндэртэ хабаадажа байһан бүхы хүнүүдые халуунаар амаршалнаб.

Үнэн юумэнэй түлөө тэмсэдэг арадай баатарай нангин һайхан зоригые бэсдээ шэнгээһэн «Гэсэр» үльгэр гансал аман зохёол бэшэ, харин буряад арадай соёлой таһаршагүй хубинь боложо, түүхэдэ ороо. Гэсэрэй наадануудай уг зорилгонууд манай үеын хүнүүдэй оюун ухаан бодолой ажабайдалда эдэбхитэйгээр, үрэ түгэсөөр хабаадана, литература болон искусствые баяжуулна, уран зохёолшодой, уран зураашадай, композиторнуудай, эрдэмтэдэй урма зориг бадаруулгын хэтэ мүнхын аршаан булаг боложо бурьялна. «Абай Гэсэр» гэжэ үльгэр уран һайханай талаар шэнэ хүсэтэйгөөр найруулагдаһан дээрэһээ арадай ажабайдалые үнэн зүбөөр, гоё һайханаар харуулна бшуу.

С. ШАХРАЙ.

Россин Федерацин Правительствын Түрүүлэгшын юрлогшо, «Абай Гэсэр» гэжэ эпосэй 1000 жэлэй ойе һайндэрлэлгэдэ бэлдэхэ, тэрэнние үнгэргэхэ эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ.

Хүндэтэ Леонид Васильевич!

«Абай Гэсэр» гэжэ баатаршалгата үльгэрэй 1000 жэлэй ойгоор Кабардино-Балкарай Республикын Правительствын үмэнэһөө Танние, танаар дамжуулан бүхы буряад арадые үнэн зүрхэнһөө халуунаар амаршалнаб. Энэ үльгэр хадаа дэлхэйн соёл болбосоролдо элитэ ехэ һуури эзэлнэ, искусство сэгнэгшэдые урмашуулан баясуулна.

Энэ үльгэр соо буряад арадай энэрхы һайхан, баян дэлгэр сэдьхэлтэй байһые элирхэйлэн харуулна.

Аха дүү республикынгаа арадуудта һайн һайханние, һалбаран хүгжэхыень үреэнэб.

Кабардино-Балкарай Республикын Президент
В. КОКОВ

АЙЛШАД ОЛОН БАЙГАА

Буряад Республикымнай нислэл Улаан-Удэдэ «Абай Гэсэр» гэжэ үльгэр-эпосэй 1000 жэлэй ойе тэмдэглэжэ эхилһэн үдэр бүхы дэлхэйн эрдэмтэд, элитэ ехэ ажал ябуулагшад, Ази түбиин болон бусадшье ороноуудай түлөөлэгшэд Гэсэрэй һайндэртэ маша анхарал хандуулжа, делегацинуудые эльгээһэн байна. Америкын, Англиин, Болгариин, Монголой, Хитадай, болон бусад гүрэнүүдэй, тиихэдэ Россин олон республиканууд, хизаарнууд, областьнуудай түлөөлэгшэд тус һайндэртэ хабаадаба.

Тодорхойлбол, Англиһаа— эрдэмтэн П. Килуворт, Америкэнээ — Д. Пламли, Хитадай Республикын (Тайвань), министр, Монголой болон Түбэдэй хэрэгүүдэй талаар комиссиин түрүүлэгшэ Ли Хайкау, Хитадай Арадай Республикын эрдэмтэд Шин Джи Шэнь, Т. Жамцо, Сайжармаа, Монголой эрдэмтэд Дэрэн-Пагла Шарав, академик Д. Ендон, Монголой Сэлэнгэ аймагай губернатор Ш. Нямбу болон бусад, Москваһаа — Россин Федерацин соёлой министрэй орлогшо Ю. Б. Волегов, Россин Федерацин Соведэй СНГ-эй хэрэгүүдэй талаар комитедэй гэшүүн М. И. Эттырытына, Россин Гүрэнэй Дүүмын Эрдэмэй, эрдэм һуралсалай талаар комитедэй гэшүүн Г. З. Ремишвили, манай нютагайхид И. Р. Атутов, В. В. Бараев, Г. В. Дондокова, ЮНЕСКО-гэй Россин штабай харюусалгата секретариин орлогшо А. Б. Тарелин, Хальмагһаа — Р. Л. Сельвина болод бусад, Туваһаа — Д. С. Куулар, А. А. Даржай, Эрхүүгэй областиин Усть-Ордын автономито округой захиргаанай гулваа А. И. Батагаев түрүүгэй, Шэтын областиин Агын автономито округой захиргаанай гулваа Г-Д. Ц. Цэдашиев түрүүгэй делегацинууд ерэжэ, хабаадаһан саная.

Манай корр.

БАЯРАЙ СУГЛААН

Гэсэрэй 1000 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан июлиин 1-дэ Буряадай оперо, баледэй театр соо болобо.

Бэльгэн хэер хүлэгтөө мордожо, номоёо дэлиһэн Гэсэр Богдын дүрсэ тайзанай хойморто татагдаһан номин хүхэ хушагэдэ бэхилээтэй сагаан торгон бүд дээрэ зураатай. Хоёр захаарнь — Буряад Республикын, Россин Федерацин Гүрэнэй тугууд.

Үдэшын 7 сагта республикын Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ **М. И. Семенов** суглаа нээгэд, Буряад Республикын Президент **Л. В. Потапэта** үгэ үгэбэ. Тэрэ буряад хэлээр эхилжэ, баярай суглаанда хабаадагшадые агуучехэ үльгэрэй 1000 жэлэй ойгоор амаршалаад, саашань Россин Президент Б. Н. Ельцинэй амаршалгын телеграмма уншаба. Һүүлээрнь Л. В. Потапов Гэсэрэй 1000 жэлэй ой тухай элирхэг хэһэн байна.

Удаань Россин Федерацин Соведэй Аграрна политикын талаар комитедэй түрүүлэгшэ **В. П. Зоотинский**, Россий Гүрэнэй Дүүмын Эрдэмэй, соёлой талаар комитедэй харюусалгата хүндэлмэрилэгшэ **Г. З. Ремишвили**, Россин соёлой министрэй орлогшо **Ю. Б. Волегов**, Монгол Уласай Ехэ Хуралай депутат **Батсуурь**, ЮНЕСКО-гэй Россидахи штаб-байшангай харюусалгата секретариин орлогшо **А. Б. Тарелин**, Тува Республикын Дээдын Хуралай депутат, Тувагай арадай поэт **Александр Даржай**, Тайваньдахи Хитад Республикын министр, Монголой болон Түбэдэй хэрэгүүдэй талаар комитедэй түрүүлэгшэ **Ли Хайкау**, Усть-Ордын Буряадай автономито округой захиргаанай гулваа **А Н. Батагаев**, Шэтын областной Дүүмын Түрүүлэгшэ **В. Е. Вашняков**, Агын Буряадай автономито округой захиргаанай гулваа **Г-Д. Ц. Цэдашиев** амаршалгын үгэнүүдые хэлэжэ, дурасхаалай бэлэгүүдые барибa.

Гэсэрэй һайндэрэй эмхидхалай комитедэй түрүүлэгшэ **Л. Ч. Нимаева** һайндэрэй хүндэлэлдэ эльгэгдэнэн амаршалгын телеграммануудые уншаа.

Суглаанай һүүлээр Буряадай эрхимэй эрхим уран бэлигтэнэй ехэ концерт болобо.

Н. ДАБАЕВ.

РОССИН ФЕДЕРАЦИИН ПРЕЗИДЕНТЫН ЗАРЛИГ

Гүрэнэй урда ехэ габьяатай байһанайнь түлөө, ажалдаа амжалта туйлаһанайнь, арадуудай хоорондо хани барисаа бэхижүүлгэдэ ехэ хубитаяа оруулһанайнь түлөө Буряад Республикын Президент, Правительствын Түрүүлэгшэ **Потапов** Леонид Васильевичые **Хани барисаанай** орденоор шагнаха.

Россин Федерацин Президент
Б. ЕЛЬЦИН.

Москва, Кремль.
1995 онэй июниин 26.

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ПРЕЗИДЕНТ—ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ТҮРҮҮЛЭГШЭ ЛЕОНИД ПОТАПОВТА.

Хүндэтэ Леонид Васильевич!

Буряад Республикын Арадай Хурал болон Правительство Танние 60 наһанайтнай ойгоор халуунаар амаршална.

Танай бүхы наһан арад зоной хэдэн үеын хуби заяантай холбоотой. Арадтаа алба хэхэ гэһэн нангин зорилго урдаа табижа, тэрэнээ шууд сэхээр бэелүүлжэ ябанат. Жэлэй саада тээ республикын зон Президентээр һунгажа, Танда үнэн зүрхэнһөө найдажа байһанаа мэдүүлээ һэн.

Үйлэдбэриин хаа хаанагүй доройтон унажа байха үедэ республикын болон тэрэнэй Правительствын толгойлогшоор һунгалтада кандидатураяа табихые шиидэхэ гээшэ зоригтой хүнэй ябадал болоно. Зоной урда харюусалгатай байһанаа зүрхэ сэдьхэлээрээ мэдэржэ, тэдэнэй ажабайдалые һайжаруулха гэжэ бүхы шадалаараа оролдонот. Улаан-Удын Ленинэй орденто локомотив-вагон зaһабарилгын заводой хүдэлмэришэд Танние 17 жэлэй туршада манай заводто хүдэлһэн гэжэ омогорходог Галуута Нуурай ГРЭС-эй 2-дохи ээлжээн, Улаан-Удын 2-дохи ТЭЦ, Түгнын шулуун нүүрһэнэй уурхай, «Бурятферммаш» завод, ондоошье промышленна болон социальна шухала объектнууд Танай хүсэл оролдогоор, Танай хабаадалгатайгаар бодхоодоһон гээшэ.

Туркменистанда Танние хүндэлжэ, урин дулаан үгэнүүдээр һанан дурсадаг. Та тэндэ Марыйска облгүйсэдкомой түрүүлэгшээр, Туркменией ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшоор хүдэлһэн байнат.

Ажабайдалай ехэ дүй дүршэлтэй, эрдэмтэй, ажалша бэрхэ, гүнзэгы ухаан бодолтой Та һунгагшадайнгаа, бүхы арад зоной найдалда хүртэхые оролдонот. Мүнөө 2005-дахи он болотор Буряад Республикын экономическа хүгжэлтын Программа зохёогдонхой.

Леонид Васильевич, гүрэнэй үндэр шагналда хүртэһэнтэйнтай дашарамдуулан, халуунаар амаршалаад, хүшэр хүндэ ажалдатнай шэнэ туйлалта, үшөө ехэ амжалта хүсэнэбди.

Буряад Республикын Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ
М. СЕМЕНОВ.

Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо
М. СПАСОВ.

Улаан-Удэ хото.
1995 оной июлиин 4.

...ЦАГТЫ ...ЛСАГТЫ:

...июурта. Дэлгүүрэй ...түрэһэн бодолнууд. ...ева: «Өөрынгөө ...бүтээбэлнай... Агуу ...50 жэл. Ц. Цырен... «Шахтершье ябаад ...даа». Т. Цыренова: ...һандаралгын замаар ...хөөрөлдөөн. Буряад ...ликын Арадай Хурал... ...тоолнууд.

...июурта. «Манай ...үн» гэһэн конкурсдо. ...ремпилов: «Олоной ...а онсо шалгаржа...». ...рбалай ула мүрөөр. ...лсанов: «Ахыц буряа... ...тухай». Элдэб һонин. ...дахи июурта. Агуу ...лтын 50 жэл. Т. Лам... «Түүхымнай таһаршаг... ...хуби». Аглаг һайхан ...нютагта. Ц. Гонгоров: ...өөгэй эмэлэлын гулам... ...Спорт.

Дэлгүүрэй оршондо түрэһэн бодолнууд

ӨӨРЫНГӨӨ ГАРААР БҮТЭЭБЭЛНАЙ...

Хүдөө нютаг, тосхон тухай дурдан хэлэхэдэ, бидэнэй һанаанда заабол эрэ тахяагай үглөөнэй донгодоон, гахайн хоршогонохонь, үнеэ тугалнуудай мөөрэлдэхэнь, хони хурьгадай маарадахань соноотоһондол болодог...

Хүдөө тосхониие үмсын малгүйгөөр һанаанда оруулхань хүшэр хэбэртэй. Жараад онуудаар, миниий багахан байһада, тосхон бүхэнөөр ябажа хараа һаа. айл бүхэндэ хорёо соо тахяа, галуунуудай абяа гарахань, хонидой һүрэг һүрэгөөрөө маарадажа байхань эли байдаг һэн. Тэрэ үедэ айл бүхэн моритой, хэдэн үнеэтэй, бухатай, галуунуудтай, тахяатай, гахайтай байдаг бэлэй.

Харин далаад онуудаар гүрэн түрые ударидагшаднай ямар «ехэ ухаа» гаргаһан юм агшаб, хүдөөгэй таряашадай үмсын малай тоо толгой үсөөрүүлхэ журам ябуулжа эхилээд, наяад онуудай эхеэр айлнууд оройдоол нэжээд, хошоод үнеэдтэй, үнеэгээ һаахадаа зүг лэ сайгаа сайлгаха һу һаадаг, айлда ороходош, ехэнхи ушарта магазинһаа абтаһан тоһо, магазинай үндэгэн. табяатай байдаг болошоо һэн...

Харин хилээмэн тухай хэлэһэнэйшье үлүү—айл бүхэндэ хилээмэнэй заводой барибан хилээмэн табяатай байдаг һэн ааб даа. Тиигэжэ хүдөө нютагуудта ажаһууршад, юрын таряашан газарай эзэмби гэһэн мэдэрэлээ алдажа, үбгэ эсэгэнэрэйнгээ бүхы үе сагта хэжэ ябаһан ажал—мал ажалай продукци үйлэдбэрилгэ хара багаһаа мартажа, буруугаар ябуулгадаһан политикын гэмээр хүдөөгэйхидэй хэдэн үе зон, ажал хэхэ ёно заншалаа архи уулгаар һэлгэһэн—нэгэ нимэ эндүүтэй хойшолон болоо гээшэ.

Мүнөө тэрэ үе саг үнгэрэн ошоо даа. Газаамнай һанаа амар, халта мулта ажаллаад гү, али хара хүлһэ гоожуулаад, нэгэл үедөө бэлэн гүрэнэй үгэһэн салин хүлһэ абаад байдаг далаадняяад онууд бэшэ, хүнэй досоо хүйтэ даалгаһан, үглеедэрэйнгөө сэлмэг гү, али бүрхэг байхые мэдэхээ бэлин, этигэлээ алдаһан — ерээд онууд ха юм даа.

Манай Захааминда мүнөө ерээд, хүдөө нютагуудаар ябажа харабал, ондоохон зураглал үзэгдэхэ байха. Хүнэй гэдэһэн үлдэхэдөө, хүл хүдэлгэдэг гэлсэгшэ. Үнэхөөрөөл, мүнөө үедэ юртэмсын гэгээн сагаан үдэрэй үнгэрөө һаа, бурхандаа зальбараад һууха сагай ерээд байхада, газарнай, газарһаа гарадаг эдеэн, эхэ-байгаалиин бэлэглэһэн һархяаг, жэмэс, үмсын мал барилга гээшэмнай тад ондоо ушхатай болоо бшуу.

Һаяхана миниий нэгэ танил Цахир тосхонһоо ябаад, «Мүнөө манай Цахирта хүн бүхэн һуеэ, тоһоо гаргажа, бэе бэедээ худалдадаг болоод байнал» гэжэ гайхаһан гэхэ гү даа, бүри омогорхоһоншье хэбэртэйгээр үгэлкэ һэн. Энэмшье гайхалгүй. Урдандаа жэшэдгүй һайнаар худэлжэ байһан Захааминай тоһоной завод, мүнөө мүнгэ алтанай дуталдаһаньһаа болоно, зэргэшонхой шахуу. Тиин ажахынууд болон завод хоёрой харилсаан муудажа. мүнөө заводто һуеэ тушаадаг ажахынууд хурга даража тоолохоор болоод, хамтыншье ажахынуудай ажалшад, үмсөөрхиншье һуеэ тушааха, худалдаха арга бэдэржэ, һанаа амар унтаха нойроо алданхай гэхэдэ, алдуу болохогүй ха. Салин хүлһэнэй хэдэн һараар, бүри жэлээршье түлэгдэдэгүй энэ сагта малайнгаа һу, мяха худалдажа, үл залгаха мүнгэ олоогүй һаа, яажа ажамидархабши даа.

Урданһаа тосхон бүхэндэ амтатай гэгшын хилээмэ, бүүлхэнүүдые баридаг байгаа. Мүнөө сохэнхи зон заводой гаргаһан хилээмэ абахаа болижо, өөһэдөө хилээмэеэ баридаг гэхэ гү, зарим ушарта ажахынь багахан пекарни худалдажа абаад, өөһэдынгөө ажалшадта хилээмэ барижа худалдана.

Юрэдөөл, һанаа амар һуултагүй, али янзаар арга хургаяа бэдэрхэ бологдоно ха юм. «Муу газар гэжэ байдаггүй, муу эзэн гэжэ байдаг» гэжэ хэнэйшьеб ехэ зүбөөр хэлэһэн үгэнүүд эндэ һанагдаадхина. Газартаа эзэн болохо мэдэрэл дуһал дуһалаар бии болижо байна ха. Теэд хүн бүхэнэй, таряашан бүхэнэй нимэ дүүрэн мэдэрэлтэй болохонь үшөөл үлы юм бэзэ. Гэбэшье газараа һайнаар элдүүрилхэ, тэрэнэйнгээ хойноһоо һайнаар харуулһалха эрмэлзэлтэй болижо байһаниие харахада, найдал түрэхэ шэнги.

Закаменскта «Горняк» гэһэн нэрэтэй сад-огород ургуулагшадай бүлгэмэй байгуулагдаһаар арбаад шахуу жэл болижо байна. Модон-Хүл горхоной эрье зубшан һагад, намаг налхитай, болдог солдогуудтай, муухан энэ газарта байгуулагдаһан бүлгэм — ороидоол шулуунууд соо баригдаһан энэ сад-огород хүнүүдэй ороллолгын ашаар, мүнөө ямар үрэжэлтэй, үгэсэтэй газар болошонхойб даа! Эндэхи участогууд дээрээ хүнүүд үбэлынь хүрэхэ, бүлынхидөө газарай эдеэгээр хангаха продукци абана. Эдэ бүгэдые хаража, адаглажа байхада, ганса гүрэнэй предприятинуудай бүтээһэн зүйлнүүдые худалдан абаад һуудаг бэшэ, харин өөһэдөө. өөрын гараар, арга шадалаар бүтээдэг, буйлуулдаг, ургуулдаг боложо байһамнай ехэ дэмбэрэлтэй, ерээдүйтэй хэрэг гээшэл даа. Энэ хүшэр үе сагта худөөдэ ажаһуугшад хамтын хүсөөр, бэе бэедээ үһалха, хамһалсаха һайхан ёно заншалай, мал адууһаа үсхэбэрилжэ, газараа харуулһалһанай ашаар лэ дүнгэн гарасалдажа байһаниинь эли.

Хэдэн арбаад жэлнүүдэй үнгэрхэдэ, юрэл үмсын мал ажал, фермернүүдэй багахан ажахынууд хүл дээрээ гаража, магазинуудта холын хаги газарнуудһаа ерэһэн тоһо зөөхэй, колбаса бэшэ, харин манай таряашадай ажалаар бүтээгдэһэн продукци худалдаанда байжа, өөһэдын продукци асалаг болохо бэзэбли гэһэн найдал заабол түрэнэ.

Н. ГАРМАЕВА.

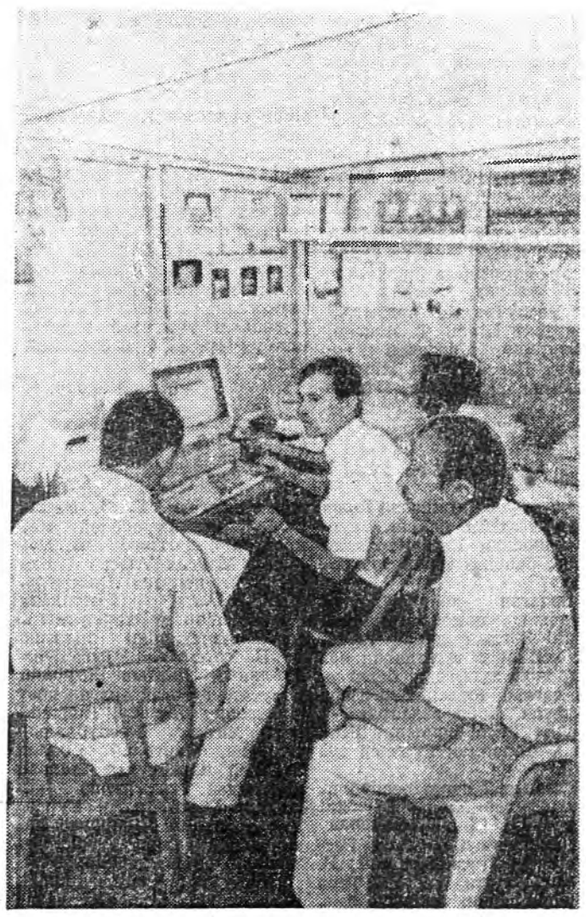

Хяагтын уласхоорондын III ярмагта 180 гаран предприятинууд болон фирмэнүүд хабаадаа. Тэдэнэй тон хахадыень продукци үйлэдбэрилэгшэд, нүгөө хахадынь олзын хэрэг эрхилэгшэд болоно. Зүүн Сибириин технологическа университедэй олзын хэрэг эрхилэгшэд (зураг дээрэ харанат) гэр бүлын хэрэглэмжэдэ таарамжатай компьютернуудай «шадаоариие» ярмагта хабаадагшадта харуулан дурадхажа байна.

Д. АЛТАЕВАЙ фото.

«ҺАЛАН ҺАНДАРАЛГЫН ЗАМААР БЭШЭ...»

Огородэй ургамалнуудые, жэмэстэ һөөгүүдые ургуулха шэглэлтэй республикын ажахынууд энэ үедэ хэр ажамидарна гээшэб? Изалгын аймагай Сотниково тосхоной хамтын-хүдөө ажахын «Пригородное» предприятиин бүридэлһөө гаража, амараа ажахы болоһон «Саад» гэһэн нэгэдэлэй гүрүүлэгшэ И. А. Назаровтай уулзажа, ажал хэрэгээрнь һонирхобобди.

— Иван Антипович, бэеэ дааһан ажахы болоһоор униинэй гүт?

— Таряашадай ажахынуудай «Саад» нэгэдэлэй байгуулагдаһаар жэл шахуу саг үнгэрбэ. Эблолдэ 35 гэшүүн ороно, тэдэнэй 15-ниинь манай гол хүдэлмэришэд болоно.

Ажахын амараа болоходо, һүүлшын тоо бүридхэлгөөр, 35 гэшүүндэ 430 миллион түхэриэй хэмжээнэй эд зөөриин хубита манай эблэлдэ үгтэхэ ёнотой байгаа. Зүгөөр ороидоол 16 миллион түхэригэй хэмжээнэй олон жэлэй жэмэстэ тарималнууд, 10 гаран жэлэй саана худалдан абаһан МТЗ-80 түхэлэй хуушан трактор хүртөө һэн. Республика дотор нэгэшье ажахыда нигэжэ хандаагүй ёнотой. Харин тиихэдэнь анхан «Пригородный» совхоздо бүхы наһаараа мал ажалда хүдэлһэн М. К. Шелопутина, совхоздо мүн лэ олон жэл соо ажаллаһан В. С. Макеева, Ф. В. Ерофеев гэгшэд манай эблэлэй гэшүүд болоһон юм.

— Шэнэ ажахын түрүүшын алхамуud хүндэхэн лэ байгаа ёнотой?

— Олон бэрхэшээлнүүдэй дайрадаашье һаань, бидэ үнгэрһэн жэлдэ хартаабха, капуста, жэмэстэ ургамалнуудые таряа һэмди. Тиин 80 миллион түхэриг мүнгэнэй хэмжээнэй ургаса хуряажа худалдаабди.

Олоһон мүнгэмнай ажахые хүгжөөлгэдэ дууһан зорюулагдаа. Бүхы юумэ шэнээр байгуулха баатай болоо гээшэбди. Анхан хэрэглэмжэдэ байһаншье һаа, һайн 2 трактор, 2 автомашина худалдан абаабди.

Юрэнхы дээрээ 1994 ондо капитальна заһабарилгада, мүн гол үйлэдбэри хүгжөөлгэдэ дүн хамта 300 миллион түхэриг гаргашалагдаа.

— Мүнгэнэй асуудал хэр шнидхэгдэнэ гээшэб?

— Өөһэдынгөөл мүнгэ зөөридэ, хүсэ шадалда найдаха болоноби. Мүнөө сагта хэнэй туһаламжада одоол найдалтайб? Буряадай хүдөө ажахын академи ургамалнуудай үрэһөөр бидэндэ шадалаараа туһалдаг.

— Тарилгын хүдэлмэри хэр үнгэрөөб?

— Энэ жэлдэ хабарай хүдэлмэринүүдые саг соонь эхилээбди. 10 гектар газарта хартаабха таригдаа. Капустын рассада элбэгээр тарижа, мүнөө тэрэнээ газаа һуулгажа захалаабди.

Энэнһээ гадна, малинын, шасарганын, сливын, полукультуркын, ранедэй, мойһоной тарималнууд сэсэглэжэ эхилэнхэй.

— Иван Антипович, та агроном мэргэжэлээр олон жэл хүдэлһэн байнат. Хартаабха, капустын ямар сортнууд манай уларилда таараха байна гээшэб?

— Буряадай хүдөө ажахын, академиин эрдэмтэдэй нягта харилсаатаигаар ажалаа ябуулнабди. С. А. Нихлановатай үүсхэлээр Красноярскһаа хартаабхын «колпашинская-2», «адретта» сортын үрэһэн асарагдаа һэн. Эрдэмтын ударидалга дэроэртын болон хожомой сортын капуста үргуулха туршалганууд хэгдэнэ.

Хүдөө ажахын академиин ургамал үрэжүүлгын кафедрын доцент А. Г. Кушнарев республика дотор үни мартагдаһан «добровский», «волжанин» гэһэн сортнуудай хартаабха ургуулха талаар туршалгын хүдэлмэри мүн лэ ябуулна.

Хаа хаанагүй мүнөө Голландиин сортын хартаабха болон бусад ургамалай үрэһэ хэрэглэхэ гэжэ оролдоно гээшэ. Энэ тон буруу. Би энэ сортын хартаабха хадэн жэлэй туршада тарлад үзөөб. Мүнөө энэ хартаабха манай уларилда дадаа. Элдэб үбшөнгүүд бии болижо эхилээ, тиихэдэ хадагалалганьшье юрын сортнуудтай адли болоо. Гэхэ зүүра манай республикада шэнэ сортнуудые, шэнэ технологи туршаха аргатай эрдэмтэ хэдэн мэргэжэлтэд байна гээшэб?!

Хэрбээ таряашадай ажахынуудай, колхозуудай, совхозуудай эрдэмтэ мэргэжэлтэдтэй харилсажа, ороһото болон бусадшье ургамалай һайн сортнуудые хэрэглээгүй һаань, хүдөө ажахын иимэ шэглэлтэй байгууламжануудай байдал саашадаа улам бүри доройтохо гэжэ һанана. Газарай үтэгжүүлгэ, ургамалай үрэжэл һаижаруулаа һаа, ехэ продукци абтажа, бүхыдөө хүдөө ажахын һалбари ашагтай болохо һэн.

— Ажахынгаа байдал һайжаруулха талаар үшөө ямар хэмжээнүүдые харааланабта?

— Таряашадай ажахынуудай «Саад» гэһэн эблэл һалан һандаралгын замаар ябанагүй. Хэды хүшэр байгаашье һаань, ажахыгаа хүгжөөхыелөроолдонобди.

Үнгэрэгшэ жэлдэ 4 мянган дүрбэлжэн метр талмайда теплицэ бариха түхеэрэлгэнүүдые хүдалдан абажа, мүнөө 1 мянган дүрбэлжэн метр талмайда үгэрсэ болон помидор ургуулхаар үбэлэй теплицэнүүдые хабсаргажа эхилээбди.

Дулаасуулгын түхеэрэлгэ, мүн бусад байрануудай барилгын зүйлнүүд бэлэн байна. Мүнөөдөө трансформаторна подстанциин барилга эхилэнхэй. Юрэдөөл, хэхэ юумэмнай, хараа түсэбүүднай ехэ.

— Һайнта даз, шэнэ ажахын түрүүшын алхамуud урагшатай байг лэ!

Т. ЦЫРЕНОВА
хөөрэлдэбэ.

Агуу Илалтын 50 жэл

ШАХТЁРШЬЕ ЯБААД ҮЗЭҺЭН ДАА

Манай Согто-Хангилай дэбисхэр гээшэ анхан сагта аргагүй ехэ уужам байһан юм. Газар нютагынь ехэ һонирхолтой нэрэнүүдтэй байха. Жэшээлэн хэлэхэ болоо һаа, Жабхараа, Жэбхээһэн, Тапархай, Хөөбэлдэй, Агын голой Хүйтэн, Зүүн ба Баруун Үбжэгэеэ, Булагта, Улаан-Булаг, Харганааша, Хуушан Хүнхэр, Бурхи, Хара Нуур, Хүлэрэгтэ, Хяла гэхэ мэтын баһал һонин нэрэтэй газарнууд байха. Холо ойрын нютагуудта суутай болоһон Согто Уула. Үльгэр домогто ороһон Хатан Хушуунууд, үгышье һаа, Урда Баян, Хойто Баян, Тэмээн хада, Хангилай шэлэнууд, Алтан Түшэлгэ гэхэ мэтэ хада ууланууд, байгаалиие хамгаалгын жасада ороһон Ножо нуур, Сагаалжа, Сагаа нуур, Һөөгтэ нуурнууд нютагаймнай аргагүй ехэ шэмэг, баялиг юм.

Хожомой жэлнүүдтэ зарим газар нютагуудынь хангилайхинай бэшэ. шэнээр бии болгогдоһон Хилын совхозой мэдэлэй болоһон юм. Бүри тон һүүлэй үе сагта зарим газар нютагуудынь фермернүүдэй мэдэлэй болижо, баһал шэнэ шэнэ эзэдтэй болоо. Тиигээшье һаань, Согто-Хангилда ажаһуудаг наһатайшуул анхан сагта тоонтоёо тайлгаһан газараа «түрэл нютагни» гэжэ наһан соогоо һанажа, магтажа, дурдажа, дүтэ байһан обоо мүнхандаа мүргэжэл ябадаг. Иимэ нэгэ һайхан нютагуудай нэгэн болохо Хүйтэн гэжэ газарта түрэһэн тоонтотой Дабаева Цыбегмит абгай тухай хөөрөөгөө эхилхэм.

1925 ондэ дэлдэгэр Галзууд угай болодоо Дабаа нэхы малгайтай лэглүүд Хубдүүд утай Гомбын Долсон хоёрой бүлэдэ Цыбегмит гэжэ басаган үри түрөө һэн. Хожомынь Цыренжаб гэжэ дүү хүбүүн бии болоо. Цыренжаб дүнь колхозой ветеринарна врачаар удаан жэл соо худэлөө. Тэрэ Донторова Цырегма нүхэргээ арбан үри хүүгэдые үндылгөө. Тиигэжэ Хангил соо олон лэ Цыренжаповууд, Дабаевууд бии болоһон. Болодой Дабаа гээшэ залуу ябаад, Ага тосхонһоо зүүн тээшээ Ага-Хангил ошодог харгын хойто талаар нэмжыһэн хаданнуудай нэгэ жалгада 33 партизанай дайсадта баригдаад, туулгажа ябахадаа, арга хургаяа оложо, тэрэ партизануудта эдихэ хоол дамжуулжа үгэһэн байгаа гэлсэдэг.

Агын голдо тон түрүүшын ТОЗ-ой бии болоходо, тэрээнэй түрүүлэгшээр Болодой Дабаа томилогдоһон байна. Тэрэ үе сагта Цыбегмит абгайн аба яһала урагшаа жүдхэмжэтэй, зоной этигэл найдабари харюулхатай хүн ябаһан ха. 1950 гаран оной үеэр Болодой Дабаатан Согто-Хангилайнгаа сээнтэртэ шэнээр бууса зохёогоод, ашанараа харалсажа байһанаа, үндэр наһа эдлэжэ, наһа дүүрэһэн юм.

Дабаева Цыбегмит абгай долоо наһа гүйсэхэдөө, Улаан-Булагайнгаа эхин шатын һургуулида 1932 ондо ороһон байгаа. Цыбегмит Улаан-Булагайнгаа һургуулиие дүрбэн жэл һуража дүүргээд, Агын нэгэдэхи дунда һургуулида орожо, табадахи, зургаадахи класста һураһаар, һуралсалаа орхиһон байха юм.

Тиигээд лэ колхоздоо хара ажалда орожо, хүдэлжэ эхилээ. Арбан дүрбэн наһанһаа таряан ажалай бригадын гэшүүн болоһон басаганда триер машинаар таряа сэбэрлэхэ, хиндэхэ гэхэ мэтын ажал таряанай ток дээрэ барагдаха бэшэ. Тэрэ үедэ таряан ажалай бригадир Дамдинай Чимит, тоо бүридхэгшэ Цыбенжабай Дыжид, бригадын эдеэ шанагша Цыбенжабай Мыдыгма хүдэлдэг байгаа. Цыбегмит басаганай тракторай прицепщигээр хүдэлһөөр, үбһэндэ ябаһаар ябатарнь, дайн эхилээ.

Дабаева Цыбегмидэй арбан долоон наһа гүйсэжэ ябахада, 1942 ондо Шэтын ФЗО-до һурахыень колхозһоо эльгээһэн юм. ФЗО-до зургаа һарын хугасаа соо һураад, «мотобойщик» гэжэ тусхай үнэмшэлгэтэй болоод, шахтын ажалшан болоо. Түрүүшэгээр шахта соо малтагдаһан шулуун нүүрһэ вагонеткэ тэргэнүүдтэ хүрзөөр, гараараа шэдэжэ ашадаг ажалтай бэлэй. Тиигэһээр откатчица гэжэ гоё нэрэтэй ажал бүтээжэ эхилээ. Тэрэнь вагонеткэнүүдые газаашань түлхижэ гаргаха, хооһорходонь дахин шахта руу түлхижэ оруулха. Уурхай соohоо эстакадаар газар дээрэ ашаа гаргадагшье ажал хээ.

Шахтада хүдэлжэ байхадаа ехэ барааг соо байратай,тусхай хубсаһа үмдэдэг, өөрынгөө олоһон мүнгөөр хоолойгоо тэжээдэг байгаа. Сүүдхэ соо гурбан халаан культуркын, ранедэй, мойһоной тарималнууд сэсэглэжэ эхилэнхэй.

— Иван Антипович, та агроном мэргэжэлээр олон жэл хүдэлһэн байнат. Хартаабха, капустын ямар сортнууд манай уларилда таараха байна гээшэб?

— Буряадай хүдөө ажахын, академиин эрдэмтэдэй нягта харилсаатаигаар ажалаа ябуулнабди. С. А. Нихлановатай үүсхэлээр Красноярскһаа хартаабхын «колпашинская-2», «адретта» сортын үрэһэн асарагдаа һэн. Эрдэмтын ударидалга дэроэртын болон хожомой сортын капуста үргуулха туршалганууд хэгдэнэ.

Хүдөө ажахын академиин ургамал үрэжүүлгын кафедрын доцент А. Г. Кушнарев республика дотор үни мартагдаһан «добровский», «волжанин» гэһэн сортнуудай хартаабха ургуулха талаар туршалгын хүдэлмэри мүн лэ ябуулна.

Хаа хаанагүй мүнөө Голландиин сортын хартаабха болон бусад ургамалай үрэһэ хэрэглэхэ гэжэ оролдоно гээшэ. Энэ тон буруу. Би энэ сортын хартаабха хадэн жэлэй туршада тарлад үзөөб. Мүнөө энэ хартаабха манай уларилда дадаа. Элдэб үбшөнгүүд бии болижо эхилээ, тиихэдэ хадагалалганьшье юрын сортнуудтай адли болоо. Гэхэ зүүра манай республикада шэнэ сортнуудые, шэнэ технологи туршаха аргатай эрдэмтэ хэдэн мэргэжэлтэд байна гээшэб?!

Хэрбээ таряашадай ажахынуудай, колхозуудай, совхозуудай эрдэмтэ мэргэжэлтэдтэй харилсажа, ороһото болон бусадшье ургамалай һайн сортнуудые хэрэглээгүй һаань, хүдөө ажахын иимэ шэглэлтэй байгууламжануудай байдал саашадаа улам бүри доройтохо гэжэ һанана. Газарай үтэгжүүлгэ, ургамалай үрэжэл һаижаруулаа һаа, ехэ продукци абтажа, бүхыдөө хүдөө ажахын һалбари ашагтай болохо һэн.

— Ажахынгаа байдал һайжаруулха талаар үшөө ямар хэмжээнүүдые харааланабта?

— Таряашадай ажахынуудай «Саад» гэһэн эблэл һалан һандаралгын замаар ябанагүй. Хэды хүшэр байгаашье һаань, ажахыгаа хүгжөөхыелөроолдонобди.

Үнгэрэгшэ жэлдэ 4 мянган дүрбэлжэн метр талмайда теплицэ бариха түхеэрэлгэнүүдые хүдалдан абажа, мүнөө 1 мянган дүрбэлжэн метр талмайда үгэрсэ болон помидор ургуулхаар үбэлэй теплицэнүүдые хабсаргажа эхилээбди.

Дулаасуулгын түхеэрэлгэ, мүн бусад байрануудай барилгын зүйлнүүд бэлэн байна. Мүнөөдөө трансформаторна подстанциин барилга эхилэнхэй. Юрэдөөл, хэхэ юумэмнай, хараа түсэбүүднай ехэ.

— Һайнта даз, шэнэ ажахын түрүүшын алхамуud урагшатай байг лэ!

Т. ЦЫРЕНОВА
хөөрэлдэбэ.

Россин һонинуud

МОСКВА. Мүнгэнэй һэлгэлтэ (реформо) болохогүй гэжэ Россин Түбэй банкын хэблэлэй албанда Бизнес — ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсээ. Хэды шэнээн мүнгэтэй байһан тухайгаа корсчедуудта заатагүй оруулха тухай уялгаһан телеграмма тухай худал һураг суу тараагдажа, Россин хүн зониие хүлөөгөөд абаа гэжэ Россин Түбэй банкын харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд хэлээ. Гүрэн доторхи байдал улам доройтуулха, үйлэ хэрэгүүдые дэбэргэн һүжөөрөхэ гэһэн зорилготойгоор зорюута тараагдаһан хуурмаг һураг болоно. Эндэ гансал өөһэдынгөө тала хаража һурашаһан хонжоо наймаашад зэмэтэй гэжэ һанахаар.

Корсчедто хэды шэнээн мүнгэнэй оруулгаданиие мэдэхэ зорилготойгоор, эльгээгдэһэн Россин Түбэй банкын телеграмма соо иимэ тайлбари үгтэхэ гэжэ хэн урилшалан мэдэхэ һэм даа. Энэмнай банкын дотоодын хэрэг болижо ха юм. Тэрээндэ хэншье хамааралсан ороллсохо эрхэгүй.

Дэлхэйн бүхы оронуудай түбэй банкнууд нимэрхүү удхатай телеграммануудые эльгээжэг байдаг.

ВЛАДИВОСТОК. Россин Федерациин социальна хамгаалгын талаар министрэй орлогшо Сергей Киселев түрүүтэй гүрэнэй комисси Примори ерээ. Милитарис Японие бута сохиһоор 50 жэлэй ойе һайндэрлэлгэдэ бэлэдхэл энэ хизаарта үргэнөөр ябуулагдажа байна.

САНКТ - ПЕТЕРБУРГ. Баруун оронуудай кинопродукциһаа харагшад эзэдэг болонхой гэжэ тэмдэглэдэг. Шэнэ фильмүүдые бууллгадаг болохо хэрэгтэй гэжэ «Ленфильм» студиин директор Александр Голутва тоолоно. «Фестивальнуудай фестиваль» гэһэн уласхоорондын харагдада табигдаһан «Россин шэнэ кино» гэһэн үгэн ехэ программа угаа һонирхолтой байгаа.

(ИТАР—ТАСС).

МАЙКЛ ФУТ

Британиин премьер-министр болохо аргатай байһан Майкл Фут КГБ-тэй холбоотой байгаа гээд гэмнэглэбэ. 81 наһатай Майкл Фут 1980—1983 онуудта лейбористнуудай ударидагша байхадаа, КГБ-эйн офицернүүдтэй уулзадаг, тэдэнэрһээ мүнгэ абадаг байгаа гэжэ «олон юумэн тухай мэдэхэ» хуушанай СССР-һээ зугадаһан тагнуулшан Гордиевский олоннитэдэ дуулгаба.

Хажуугаарнь 60 аад онуудта Лондондо совет элшэн сайдай албанай дали доро худэлдэг байһан тагнуулшан Любимов «Санди таймс» һонинной корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, Фудтай ходо уулзадаг байгааб гээ юм хаш. «Нүлөө үзүүлхэ агент» гээд Фудые тоолодог байһан туда тэрээндэ «Бут» гэжэ ара нэрэ олгодоһон байгаа (англи хэлэн дээрэ «бут»—һуеы, харин «фут»—ботиинха).

Майкл Фут хадаа үшөө 1945 ондо парламентда һунгагдаа, министр байгаа. Харин 1983 оной һунгалтануудай урда премьер-министр болохо түрүүшын кандидат гэжэ тоологдодог байгаа. 1961—1968 онуудта тэрэ совет дипломадуудтай уулзадаг, ходо ресторануудта эдеэлдэг, лейборис «Трибюн» һонин хэблэлгэдэ мүнгэ тэдэнэрһээ абадаг байгаа. Тинхэдээ абаһан мүнгэниинь ехэ бэшэ, 150-яад фунт байдаг һэн гэжэ Гордиевский онсолно.

Зүгөөр тэдэ «дипломадуудай» нэгэн байһан Любимов мүнгэ дамжуулһанаа буруушаана. Энэ талаар харюу бариха баатай болоһон Фут тиимэ юумэн тухай һананагүйб гэнэ

(Һэнэнуудһаа абтаба).

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ

ТОГТООЛ

«БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ЭРХЭТ... ТУХАЙ» БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ПРОЕКТ ТУХАЙ

Буряад Республикын Арадай Хурал **нигэжэ тогтооно:**

1. «Буряад Республикын эрхэтэн байха тухай» Буряад Республикын Хуулиин проектые нэгэдэхи уншалгаар баталан абаха.

2. Дурадхалнууд болон ажаглалтануудые оруулхыень заагдаһан Хуулиин проект Буряад Республикын Президентдэ, Буряад Республикын Арадай Хуралай комитедүүдтэ, Буряад Республикын Правительствада, Буряад Республикын Конституционно Сүүдтэ, Буряад Республикын Верховно Сүүдтэ, Буряад Республикын Дээдэ Арбитражна Сүүдтэ, Буряад Республикын Юстициин министерствэдэ эльгээхэ.

Хуулиин проектые «Бурятия» болон «... газетэнүүдтэ то... Ороһон дурдалон ажаглалта... оной августы... Арадай Хурала... байгууламжын, ... өөһэдыгөө ... хуули гаргалга... ёһон болон хуули... талаар комитедт... табиха.

3. Дурадхалн... ажаглалтануудыг... абажа, тус Хуу... тые һайжаруулга... ээлжээтэ сесси... дохи уншалгаар... ралай үзэмжэ... Гүрэнэй байгуулг... тагуудай өөһэдынь... рилгын, хуули... хуули ёһон боло... римай талаар... ралай комитедт...

Буряад Республикын Арадай Хуралай Т... М. С...

Улаан-Үдэ хото.
1995 оной июнийн 22.

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ

ТОГТООЛ

«БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ДЕПУТАДАЙ СТАТУС ТУХАЙ» ХУ... 25-дахи БОЛОН 34-дэхи СТАТЬЯНУ... ХУБИ ХУБЯАРНЬ ХҮСЫЕНЬ БУ... ТУХАЙ

1995 ондо Буряад Республикын Арадай Хуралда гаргашалагдаха мүнгэнэй сметэдэ «Буряад Республикын Арадай Хуралай депутадай статус тухай» Буряад Республикын Хуулиин баталгадажа, хүсэндөө ороһонтой холбоотой гаргашануудай хараада абтагдаагүй байһанһаа уламжалан. Буряад Республикын Арадай Хурал **нигэжэ тогтооно:**

1. «Буряад Республикын депутадай статус тухай» Хуулиин статьянуудые (25-дахи статьяда — эрхэ түлөөлэлгэ... лүүлгэтэй холбоо... шануудые хүсэлдэ... лаар түлбэри д... тухай хуби, 34-д... да — депутадуу... лагшанарта түлбэ... хуби) 1995 оной... тор хүсэеэ буура...

2. Буряад Ре... Правительство... бюджет багсаамж... дорхойлходоо, эдэ... нуудые хараада а...

Буряад Республикын Арадай Хуралай Т... М. С...

Улаан-Үдэ хото.
1995 оной июнийн 22.

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ

ТОГТООЛ

«БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ДЭБИСХЭ... ХАРГЫН ЖАСА ТУХАЙ» БУРЯА... РЕСПУБЛИКЫН ХУУЛИДА ХУБИЛАЛ... БОЛОН НЭМЭЛТЭНҮҮДЫЕ ОРУУЛХА... БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ХУУЛИ Т...

Буряад Республикын Арадай Хурал **нигэжэ тогтооно:**

1. «Буряад Республикын дэбисхэрэй харгын жаса тухай» Буряад Республикын Хуули дотор хубилалтанууд болон нэмэлтэнүүдые оруулха тухай» Буряад Республикын Хуули баталан абаха.

2. «Буряад Республикын дэбисхэрэй харгын жаса тухай» Буряад Республикын Хуулиие хүсэндэнь оруулха тухай» (1993 оной июнийн 3-най, № 345-XII) Буряад Республикын Верховно Соведэй тогтоол дотор нэмэлтэнүүдые оруулха тухай» Буряад Республикын ховно Соведэй (1993 оной ноябрь... № 385-XII) хүсэеэ... гэжэ тоолохо.

3. Буряад Рес... Правительствада ... ной промышленна... приятинуудтай, айм... хиргааануудай гулв... хамта харгы һай... асуудал хаража үз... радхаха.

4. Гараа табижа, ... до дуулгахыень тус... Буряад Республикы... зидентдэ эльгээхэ.

Буряад Республикын Арадай Хуралай Т... М. С...

Улаан-Үдэ хото.
1995 оной июнийн 21.

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛ...

ТОГТООЛ

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУ... РЕГЛАМЕНТ ТУХАЙ

Буряад Республикын Арадай Хурал **нигэжэ тогтооно:**

1. Буряад Республикын Арадай Хуралай Регламентые баталха.

2. Тэрээндэ гар табигдаһанай һүүлээр 10 үдэрэй үнгэрхэдэ, энэ Рег... хүсэндэнь оруулха.

3. Арадай Хурал... оной июлийн 19-дэ... абаһан Буряад Рес... Арадай Хуралай са... Регламент хүсэеэ... гэжэ тоолохо.

Буряад Республикын Арадай Хуралай Т... М. С...

Улаан-Үдэ хото.
1995 оной июнийн 22.

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛ...

ТОГТООЛ

«БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУ... ТООЛОЛГЫН ПАЛАТА ТУХАЙ» БУ... РЕСПУБЛИКЫН ХУУЛИ ТУХАЙ...

Буряад Республикын Арадай Хурал **нигэжэ тогтооно:**

1. «Буряад Республикын Арадай Хуралай Тоололгын палата тухай» Буряад Республикын Хуулиие баталха.

2. Гараа табижа, ... до дуулгахынь тус... Республикын тус... Буряад Республи... зидентдэ эльгээхэ.

Буряад Республикын Арадай Хуралай Т... М. С...

Улаан-Үдэ хото.
1995 оной июнийн 22.

«Манай үеын хүн»
гэһэн конкурсдо ерэһэн очерк

ОЛОНОЙ ДУНДАҺАА ОНСО ШАЛГАРЖА...

Сибирийн технологи университедэй биохимийн микробиологийн кафедрэ доцент Лубсама Гармаевада Республикын спортын болон спортын хүдэлмэрилэгшэ» зэргэ олгохо гэ- Буряад Республикын спортын Зарлиг газетэ толилогдожо, олон спортсменүүд, олонии- шалгаргаһан Лубсама Гармаевада нигэжэ хэлэнэбибдэ, залуушуулай дунд культура болон спорт, дэлгэрүүлхэ хэ- мадаг, мадэсэ, эдэбхи- табяжа ябадаг Лубсама Гармаева Аранзаевнада, нимэ олгохо тухай хэ- бөшэгдэһэн зүүр- КПСС-эй обкомоод лэ, һуваргүйгөөр шалгаар Ас- үзэмжэдэ байгуулам- өөһэлыгөө хуули болон болон талаар Ара- комитедтэ д

Гэнтэ табигдаһан асуудалдань «наададаг» гэжэрхёо һэн.

— Тиихэдэнь лэ хүдөө ажахын институтда һураж ябаһан намайе институдайнгаа командын бүридэлдэ оруулжа. Улаан-Удэ хотын түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн нааданда хабаадалсуулһан байгаа,— гэжэ Лубсама Аранзаевна түүсушынгээ наадан тухай тобшохоноор хөөрэжэ үгэбэ.

Түрүүшын наадан. Тиибэшье һаань, һанаата болонгүй юрэл наададаг гуримаараа. нүгөөдынгөө добтолго, хамгаалгада харюу үгэжэ байгаад наадаба ха. Нэгэ мэдэхэдээ, түрүүшынгээ уулзалгада илажа, командынгаа гэшүүдые. илангаяа тренер Мария Соловьевагаа аргагүй өхээр баясуулһан байгаа.

Хоёрдохи уулзалгадаа баһал шүүжэ, үетэнөө баясуулһан, өөрөөшье шатараар амжалта түйлажа эхилһэндээ баясаа һааб даа. Мэдэл гэһээнь шүүгдэһэн эдэ хоёрынь Улаан-Удэ, республика соогоо мэдээжэ болоһон, нааданай дүй дүршэлөөр баян, республика соогоо түрүү һууринуудай нэгые нэгэтэ бэшэ эзэлжэ гараһан зон байба бшуу.

Харин түгэсхэлэй наадан дээрэ нэгэ наһатайшаг эхэнэртэй үүлсаба ха. Тиихэдэ шүүгдэһэндээ сэл голхорһон, үрмала хухарһан юм. Командынь гэшүүд нигэжэ хэлээ ха: «Лубсама, яанабши? Шамтай хэн наадаа гэжэ һананаш? Энэшэи республикыи чемпион Норжима Бадмацыренова гэшэл... Эзэлһэн хоёрдохи һууришни, шүүһэнһээ дээрэ шагнал, түрүүшынши амжалта ха юм»...

Шатарай энэ нааданай һүүлээр Златоуст хотодо санаар СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн урилдаанда хабаадахаяа ошоһон байгаа. Эндэ 3Х5 километртэ эстафетэ дамжуулгаар үнгэргэгдэһэн урилдаанда гурбадахи һуури эзэлжэ. Улаан-Удаеэ хүрэжэ ерэбэ ха.

Хойто үдэрынь республикын Физкультура болон спортын комитедэй түрүүлэгшэ М. М. Хабалов Гармаевае дуудажа, амжалтаарнь амаршалха зуураа, хүлеэгдээгүй асуудал табиба ха. Юуб гэхэдэ, 1954 оной мартын һүүгэ...ныи үдэрнүүдтэ Улаан-Удэ хотодо Ураалай, Сибириин болон Алас-Дурна үүгэй зонын ехэ наадан шатараар болохо байба бшуу. Тиихэдээ республикын нэрэ соло хамгаалжа шаламаар эхэнэр бэрхэ шатаршаг командада дуталдаһан байгаа.

— Шатарай нааданда хабаадаха бэлэдхэлгүй б, саныи үрилдаанда ябажа ерэбэ ха юмбиб,—гэжэ хэлэхэдэмни, Михаил Михайлович намайе таһа дүүрэн, нигэжэ асууба: «Хэн республикынгаа нэрэ солые хамгаалжа, зонын чемпион болохо юм?». Сэхыень хэлэхэдэ, Михаил Михайлович хэдэн удаа шангаа шангаар хөөрэлдэһэнэй удаа, намайе үгэдөө оруулжа, зонын мүрысөөндэ хабаадуулха болобо.

Нааданай эхилһэн үдэр тиихэдэ Улаан-Удын Политехническэй институтдаа Лубсама Гармаева хабаадалсахадаа, шалгаржа, командаараа Советскэ Союзай чемпион болоһон байгаа...

«Буряад үнэн» газетын замжуулгын кубогта таһалгүй гурбадахяа хүрэтэһэн техникумэйнь команда тус кубок хэтэ мүнхэдөө хадагалжа ябахаяа абаһан юм. Мүн нимэ хүндэдэ хүдөө , ажахын институдай басагадай команда хүртэжэ гараһан намтартай.Мүнөө эдэ кубогуудынь техникум, институдай музейдэ табигданхай, залуу үетэнэй спортын зүйлнүүдээр амжалта түйлахыень үраалжа байдаг гэжэ эдэ бүгэдые харахадаа ойлгохоор.

1954 ондо Лубсама Гармаева онсо тодоржо, хүнгэн атлетикын ёнотойл эзэн боложо, оронойнгоо олон тоото үрилдааша басагадые гайхуулдагшье байгаа. Нигэжэ хүнгэн атлетикэдэ бэеэ зорюулһан Лубсама Гармаева нэгэ мэдэн гэхэдээ, шатарай нааданда хабаададаг болоһон байба.

Юуб гэхэдэ. энэ оной март һарада республикын 25 жилэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ эзлжээтэ һорилго хэһэнэй удаа, гэртээ сүттаа харижа ябахадаа, тренер Мария Соловьева, нигэжэ асууба ха: «Лубсама, шатар наададаг гүш?»

Гэнтэ табигдаһан асуудалдань «наададаг» гэжэрхёо һэн.

— Тиихэдэнь лэ хүдөө ажахын институдта һураж ябаһан намайе институдайнгаа командын бүридэлдэ оруулжа. Улаан-Удэ хотын түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн нааданда хабаадалсуулһан байгаа,— гэжэ Лубсама Аранзаевна шатар нааданда хабаададаг болоһон байба.

Түрүүшын наадан. Тиибэшье һаань, һанаата болонгүй юрэл наададаг гуримаараа. нүгөөдынгөө добтолго, хамгаалгада харюу үгэжэ байгаад наадаба ха. Нэгэ мэдэхэдээ, түрүүшынгээ уулзалгада илажа, командынгаа гэшүүдые. илангаяа тренер Мария Соловьевагаа аргагүй өхээр баясуулһан байгаа.

Хоёрдохи уулзалгадаа баһал шүүжэ, үетэнөө баясуулһан, өөрөөшье шатараар амжалта түйлажа эхилһэндээ баясаа һааб даа. Мэдэл гэһээнь шүүгдэһэн эдэ хоёрынь Улаан-Удэ, республика соогоо мэдээжэ болоһон, нааданай дүй дүршэлөөр баян, республика соогоо түрүү һууринуудай нэгые нэгэтэ бэшэ эзэлжэ гараһан зон байба бшуу.

Харин түгэсхэлэй наадан дээрэ нэгэ наһатайшаг эхэнэртэй үүлсаба ха. Тиихэдэ шүүгдэһэндээ сэл голхорһон, үрмала хухарһан юм. Командынь гэшүүд нигэжэ хэлээ ха: «Лубсама, яанабши? Шамтай хэн наадаа гэжэ һананаш? Энэшэи республикыи чемпион Норжима Бадмацыренова гэшэл... Эзэлһэн хоёрдохи һууришни, шүүһэнһээ дээрэ шагнал, түрүүшынши амжалта ха юм»...

Шатарай энэ нааданай һүүлээр Златоуст хотодо санаар СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн урилдаанда хабаадахаяа ошоһон байгаа. Эндэ 3Х5 километртэ эстафетэ дамжуулгаар үнгэргэгдэһэн урилдаанда гурбадахи һуури эзэлжэ. Улаан-Удаеэ хүрэжэ ерэбэ ха.

Хойто үдэрынь республикын Физкультура болон спортын комитедэй түрүүлэгшэ М. М. Хабалов Гармаевае дуудажа, амжалтаарнь амаршалха зуураа, хүлеэгдээгүй асуудал табиба ха. Юуб гэхэдэ, 1954 оной мартын һүүгэ...ныи үдэрнүүдтэ Улаан-Удэ хотодо Ураалай, Сибириин болон Алас-Дурна үүгэй зонын ехэ наадан шатараар болохо байба бшуу. Тиихэдээ республикын нэрэ соло хамгаалжа шаламаар эхэнэр бэрхэ шатаршаг командада дуталдаһан байгаа.

— Шатарай нааданда хабаадаха бэлэдхэлгүй б, саныи үрилдаанда ябажа ерэбэ ха юмбиб,—гэжэ хэлэхэдэмни, Михаил Михайлович намайе таһа дүүрэн, нигэжэ асууба: «Хэн республикынгаа нэрэ солые хамгаалжа, зонын чемпион болохо юм?». Сэхыень хэлэхэдэ, Михаил Михайлович хэдэн удаа шангаа шангаар хөөрэлдэһэнэй удаа, намайе үгэдөө оруулжа, зонын мүрысөөндэ хабаадуулха болобо.

Нааданай эхилһэн үдэр тиихэдэ Улаан-Удын Политехническэй институдта

Агуу Илалтын 50 жэл

ТҮҮХЫМНАЙ ТАҺАРШАГҮЙ ХУБИ

Эндэ орожо харахаяа үнэн хүсэдэг һэм... Хори гаран жэлэй саада тээ Крымэ, В. И. Ленинэй нэрэмжэ пионернүүдэй бүхсоюзна «Артек» лагерьта байха недэмнай Ялта хотын Никитскэ ботаническа сэсэрлиг, А. П. Чеховэй гэр-музей баашаад, харин Крымэй (Ялтын) түүхэтэ конференцийн үнгэрһэн Ливадын ордон харуулаагүй бэлэй. Гитлерые болон немец фашизые даран һүнөөхэ тэмсэлдэ эб нэгэдэн ороһон гурбан ороной — СССР-эй, США-й, Великобританиин — гүрэн түрые толгойлогшодой ута зүблөөн энэл ордон соо болоһон түүхэтэй.

Тэрэ гэһээр хори гаран жэлэй үнгэрһэн хойно Ялта хотэ, Ливадын ордон ороо, хараха хүсэлни одоошье хүсэлдэбэл даа. 1945 оной февралиин 4-11-нэй үдэрнүүдтэ гурбан гүрэнэй толгойлогшоноор эндэ зүблэһэн юм. Томо түхэреэн столой үргэдэ зогсоноб. Энэ столой дана һуурһан зон тэдэ үдэрнүүдтэ Европын, бүхы дэлхэйн арадуудай хүбүүд заяа шийдхэ бшуу.

Сталинай орожо ерэхэдэ, конференцидэ хабаадагшад ута хүл дээрээ байжа, эндэлэн уггаһан зал соо гсоноб. Фото-зурагууд дээрэ энэ залые, түхэреэн энэ орээе оло дахин харахан ихаб. Боро скатертяар хударгаһан томо шэрээгэй үгэн дунда Крымэй (Ялтин) конференцидэ хабаагша гүрэнүүдэй һүлдэ тугнууд. Франклин Рузвельт, Уинстон Черчилль, Иосиф Сталинай һуурһан гурбан реслэ харагдана. Гадна делегацинуудай гэшүүдэй һуурин 15 зөөлөн стул табигдахай.

Залай тэгэн дундуур, утаанань долгэлэн үргэн өхэ өдөө харагдана, хоёр тээгүрнь нарин хибэсүүд дэлгэтэй. Эндэхэнэ, тээ саана стенографистнуудай һуурһан ширээ, сонхын хажууда оршуулагшадай стулнууд жэрынхэй.

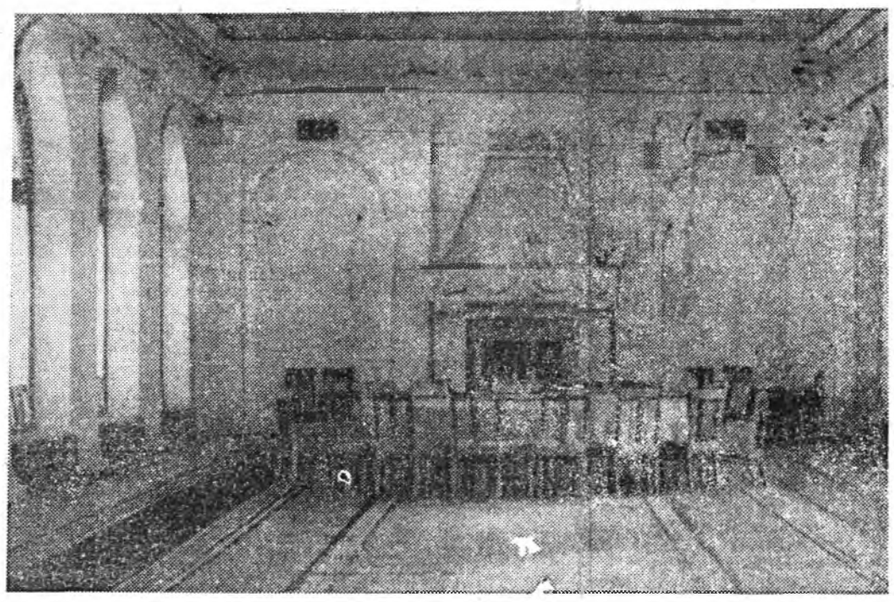

Энэ зал соо найман зүблөөн үнгэрһэн түүхэтэй. Тэдэнние бултыень Франклин Рузвельт хүтэлбэрилөө. Нюрнбергаа камин тээшэ хараад һуурһан Рузвельтын зүүн гарһаа Сталин түрүүтэй СССР-эй делегаци, баруун гарһаа — Черчиллиин толгойлһон Великобританиин делегаци һуугаа һэн. Энэ конференцидэ хабаадагшадай эгээн залуунь СССР-эй США-дахи элшэн сайд Андрей Андреевич Громыко байһан юм. Тэрэ тиихэдэ 36-тай ябаа.

Сагаан зал гэжэ нэршэһэн энэ залда ороходо, конференциин хүдэлмэри тухай хөөрэһэн данса документнүүд анхарал татаха юм. «Правда» газетын 1945 оной февралиин 13-най дугаар шэлдоро харагдана. Ялтын конференци дээрэ баталагдан абтаһан «Сүлөөлэгдэһэн Европо тухай декларацы» энэ дугаарта хэблэгдэһэн байгаа. Имагтал эндэ, Ялтада, Нэгэдэмэл Нацинуудай эмхэ зургаанай (ООН-ой) эшэ үнгэдэһэн табигдаһан түүхэтэй. Энээн тухай хөөрэһэн тусхай экспозицида хэдэ хэдэн фото-зурагууд байха юм. Түүхэтэ документнүүдтэ гар табилгые зураглаһан фотонууд эндэ ерэгшэдэй анхарал татана.

Сагаан залда зогсоходоо, һур жабхаланта мэдэрэлдэ абтаа бэлэйб. Үнэ, хананнуудынь мрамораар, мүн һайхан һиилүүр модоор шэмэлэгдэн гоёогдонхой. Торгон бүд хүшэгэнүүд, һиилэжэ бүтээгдэһэн мебель... Ханань үнгэрһэн сагай элитэ уран зураашадай бүтээлнүүд.

Юундэ энэ конференци Ялтада үнгэрһэн хаб? Энэ талаар хэдэн һакамжануд байдаг. США-да үнгэрэгэ гэлсэдэг. Англиин Великобританиин толгойлогшодой зүгноо ямаршье дурадхал ороогүй һэн. Тиимэһээ Гитлертэ эсэргүү дайнда гол үүргэ дүүргэжэ байһан СССР-эй газар дээрэ конференци үнгэргэхэ тухай хэлсэгдээ бэлэй. Харин Ялта хадаа Крымэй урда эрьедэ оршодог, дулаан уланг, үзэсхэлэн һайхан байгаалитай курорт хото байһан аб даа.

Ялтые шэлэхэдэ, Ф. Рузвельтын бэсын тамирай байдал мүн лэ нүлөөлөө. Тэрэ үедэ Франклин Рузвельт хүндөөр үбшэлэнхэй байгаа. Бэсынгээ муу байһаньһаа болжо конференциин үнгэрһэн Ливадын ордон соо, Сагаан залай хажуудахи ужам таһалга соо байрлаһан юм.

Ф. Рузвельтын байрлаһан таһалга соо нэн түрүүн томо гэгшын бэшэхэ стол харагдана. Ханын хажууда диван. Булан соо — камин. Хэдэн стулнууд. Ханада — зураг. Үнээдэнь гоё гэгшын томо дюстрэ. Оёор дээрэнь хибэс дэбдэтэй.

Энэ таһалгын саада тээхи таһалга орожо харахадамнай, гоё гэгшын камин абаһаар анхарал татаха юм. Урда үеын уран гартан тэрэнние гоё һайхан угалза, һиилүүрээр шэмэглэжэ бүтээһэн гээшэ. Хэдэн зуун жэлэй түүхын амисхал эндэ мэдэрэгдэнэ...

Столово байһан таһалга орожо хараа һэмди. Таһалгын тэр дунда үргэн ута стол, хоёр тээлэ зургаан стул харагдаха. Хананань — мэдээжэ болоһон У. Черчилль, Ф. Рузвельт, И. Сталий гурбанай хамтын фото-зураг.

Ливадын ордоние тойроод үзэсхэлэнэ һайхан сэсэрлиг, олон багахан фонтануд сорьёжо байдаг. Грек түхэл маягаар бүтээгдэһэн скульптурууд, сэсэгүүдтэй һайхан газаануд паркые шэмэглэгэ. 300 метр шахуу газарта, тээ дорохоо, Харга далай долгинуудаа туул байха юм. Ямар һайхан газар гээшэб?! Нимэ гоё газар шэлэжэ, түүхэдэ ороһон үйлэ хэрэгэй болоһоньнь, тэрээн тухай хүн зонай мартаагүйнь, нишэ субажал байһаниньнь дэмбэрэлтэй. Бүхы дэлхэй дээрэ амгалан байдал тогтоожо, бүхы хүн түрэлтэнэй эбтэй һайнаараа, дайн дажаргүйгөөр ажаһуухые үзэлһан Ялтын конференци түүхэдэ онсо һуурь эзэлхэ сценоо эзэлнэ.

Т. ДАМБАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ялтын конференциин үнгэрһэн Сагаан зал.

Авторай фото.

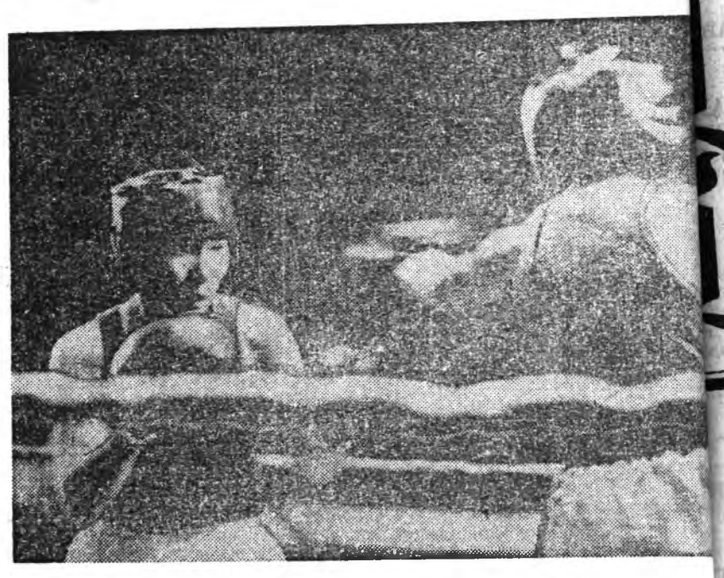

ОЛИМПИИН НААДАНУУДТА МҮНГЭН МЕДАЛЯАР ДАГША, ЕВРОПЫН ЧЕМПИОН ВЕЛИНГТОН БАРАН ШАНДА ХҮРТЭХЫН ТҮЛӨӨ.

ҺАГШАГДА ҺАГШАГДАҺА

«Байгал-95» гэжэ улас-хооронды мүрысөөнэй хоёрдохи үдэр ринг дээрэ 16 уулзалга болсоон байгаа. Эдэ-эн соохоо хүнгэн шэнгүүртэ спортын мастер Сергей Башкиров (Новосибирск) улаасхооронды классай спортын мастер Түмэнцэнгэлиин Үйтүмэн (Эрдэнэт) хоёр гоё һайханаар тулалдаа, суглараншадые бадруулаа. Новосибирскын боксёр хүдэр шанга өөстэй, туулгаа хүндэ нодаргатай байгаашье, нугоодэһөө хүдэлсэ багатай, хүжүүлшэг байһан дээрэнээ урагшагүйдөө гэжэ тэмдэглэлтэй. 22-той Үйтүмэн хадаа Монголой чемпион, Филиппиндэ, Хитадта, Монголдо үнгэргэгдэһэн улаасхооронды мүрысөөнүүдтэ илаһан. Стамбулай кубогта хүргэхын түлөө нааданда шалгарһан намтартай Монгол спортсмен 161 уулзалгаһаа 147 дөнь ялта түйлаһан байха юм. Тэрэ Буряадай худөө ажахын академиин оюутан, нэгэдэхи разрядтай Баяр Генденгээ шангахан шалгалта абаба. Энээнэй удаа Эрхүүгэй областиин Усть-Илимск хотын түлөөлэгшэд, спортын мастернууд Евгений Насретдинов Сергей Алексеев хоёр уулзаба. Евгениин үеэд нэгэрүүгээр добтолоошье һаань, судьяшар Сергейдэ ялалта олгоходонь, харагшад буруушааһан байгаа.

Улаадахи шэгнүүртэ улаасхооронды классай спортын мастер Үйтүмэн Виктор Жаловтай тулалдахадаа, онөөбшотой мэргэн сохилтонуудые хэжэ, хоёрдохи раундын эхиндэ нүхэрөө нодаундэ оруулхадагь. энэ уулзалгые арбитр зогсоохо баатай болоо. Спортын мастернууд Олег Бадмаев, Базар Балданов гэгшэдэй рингдэ уридахадань, зал соогуур альга ташалган болобо. Энэньшье гайхалтай бэшэ. Ушарынь гэхэдэ, эдэмнай хүндэ нодаргатай, үүсхэл эдэбхитэй хүбүүд юм. Түрүүшын раундда эдэбхитэй добтолгнуудэй нэгэндэ О Бадмаев нүгөөдээ бүдэрүүлжэрхибэ. Тиин саашадаа тулаллаан жоглэржэ, ача-мана тэмсэл болоо. Эршэмтэйгээр добтолоогүй һаа, урагшагүйдөхэгээ магад болоһон Базар Балданов гурбадахи раундын эхиндэ нүгөөдынгөө айбалдажын һурагша Алдар Дондоковые илажа, түгэсхэлэй нааданда тэрэ Россин суглуулагдамал командын гишүүн Түмэн Шутуковтой тулалдаха байна. Түмэн мастерта кандидат А. Абраловые бэлэхэнээр шүүгээ.

57 килограмм. Монголой Эрдэнэт хотоһоо ерэһэн Сүхбаатарин Нөмөх-Баяр улаасхооронды классан спортын мастер юм. Тэрэ Монголой чемпион. Улаан-Баатар хотодо үнгэргэгдэдэг «Хани Сарнсаан» гэжэ улаасхооронды, түрүүшын сорег олимпиин чемпион Владимир Сафроновэй дурасхаалай мүрысөөнүүдтэ илаһан. Стамбулай кубогта хүргэхын түлөө нааданда шалгарһан намтартай Монгол спортсмен 161 уулзалгаһаа 147 дөнь ялта түйлаһан байха юм. Тэрэ Буряадай худөө ажахын академиин оюутан, нэгэдэхи разрядтай Баяр Генденгээ шангахан шалгалта абаба. Энээнэй удаа Эрхүүгэй областиин Усть-Илимск хотын түлөөлэгшэд, спортын мастернууд Евгений Насретдинов Сергей Алексеев хоёр уулзаба. Евгениин үеэд нэгэрүүгээр добтолоошье һаань, судьяшар Сергейдэ ялалта олгоходонь, харагшад буруушааһан байгаа.

Улаадахи шэгнүүртэ улаасхооронды классай спортын мастер Үйтүмэн Виктор Жаловтай тулалдахадаа, онөөбшотой мэргэн сохилтонуудые хэжэ, хоёрдохи раундын эхиндэ нүхэрөө нодаундэ оруулхадагь. энэ уулзалгые арбитр зогсоохо баатай болоо. Спортын мастернууд Олег Бадмаев, Базар Балданов гэгшэдэй рингдэ уридахадань, зал соогуур альга ташалган болобо. Энэньшье гайхалтай бэшэ. Ушарынь гэхэдэ, эдэмнай хүндэ нодаргатай, үүсхэл эдэбхитэй хүбүүд юм. Түрүүшын раундда эдэбхитэй добтолгнуудэй нэгэндэ О Бадмаев нүгөөдээ бүдэрүүлжэрхибэ. Тиин саашадаа тулаллаан жоглэржэ, ача-мана тэмсэл болоо. Эршэмтэйгээр добтолоогүй һаа, урагшагүйдөхэгээ магад болоһон Базар Балданов гурбадахи раундын эхиндэ нүгөөдынгөө айбалдажын һурагша Алдар Дондоковые илажа, түгэсхэлэй нааданда тэрэ Россин суглуулагдамал командын гишүүн Түмэн Шутуковтой тулалдаха байна. Түмэн мастерта кандидат А. Абраловые бэлэхэнээр шүүгээ.

57 килограмм. Монголой Эрдэнэт хотоһоо ерэһэн Сүхбаатарин Нөмөх-Баяр улаасхооронды классан спортын мастер юм. Тэрэ Монголой чемпион. Улаан-Баатар хотодо үнгэргэгдэдэг «Хани Сарнсаан» гэжэ улаасхооронды, түрүүшын сорег олимпиин чемпион Владимир Сафроновэй дурасхаалай мүрысөөнүүдтэ илаһан. Стамбулай кубогта хүргэхын түлөө нааданда шалгарһан намтартай Монгол спортсмен 161 уулзалгаһаа 147 дөнь ялта түйлаһан байха юм. Тэрэ Буряадай худөө ажахын академиин оюутан, нэгэдэхи разрядтай Баяр Генденгээ шангахан шалгалта абаба. Энээнэй удаа Эрхүүгэй областиин Усть-Илимск хотын түлөөлэгшэд, спортын мастернууд Евгений Насретдинов Сергей Алексеев хоёр уулзаба. Евгениин үеэд нэгэрүүгээр добтолоошье һаань, судьяшар Сергейдэ ялалта олгоходонь, харагшад буруушааһан байгаа.

Удаадахи шэгнүүртэ улаасхооронды классай спортын мастер Үйтүмэн Виктор Жаловтай тулалдахадаа, онөөбшотой мэргэн сохилтонуудые хэжэ, хоёрдохи раундын эхиндэ нүхэрөө нодаундэ оруулхадагь. энэ уулзалгые арбитр зогсоохо баатай болоо. Спортын мастернууд Олег Бадмаев, Базар Балданов гэгшэдэй рингдэ уридахадань, зал соогуур альга ташалган болобо. Энэньшье гайхалтай бэшэ. Ушарынь гэхэдэ, эдэмнай хүндэ нодаргатай, үүсхэл эдэбхитэй хүбүүд юм. Түрүүшын раундда эдэбхитэй добтолгнуудэй нэгэндэ О Бадмаев нүгөөдээ бүдэрүүлжэрхибэ. Тиин саашадаа тулаллаан жоглэржэ, ача-мана тэмсэл болоо. Эршэмтэйгээр добтолоогүй һаа, урагшагүйдөхэгээ магад болоһон Базар Балданов гурбадахи раундын эхиндэ нүгөөдынгөө айбалдажын

хай руу буулгаа
түйлаһан байна
үдэр Б. Балданов
мэнтэй уулзаха

Нэгэдэхи дуу
нүүртэ спортын
та Батуевтай т
ха хүн үгы х
дахи шэгнүүр
худөө ажахы
оюутан, спорты
дим Бойда гэ
дахадаа, түрүү
дүүрэжэ байна
дээсэ нохоодаар
ряадай багшана
тут дүүргэһэн
чаренко мүн л
гоёр шүүжэ га
А. Овчаренко
ные диплэжэ, т
данда В. Федо
наа уулзаха юм.
публиным бол
эдэ хоёр боксер
уулсахадаа, бэ
хоёр дахин шүүн

75 килограмм
тэ спортын маст
(Улаан-Удэ) — В
(Улаан-Удэ), спо
терта кандидат
(Усть-Илимск) сп
тер Д. Түмэн-Б
дэнэт) диплэбэ.

Спортын масте
тинский (Улаан-У
матгатин (Эрхүү
гоё һайханаар на
дэнэг шэгнүүртэ
нааданда гарба.
уулзалга һонир
хүлеэгдэнэ. Ушар
дэ. «Мотом» фирм
мэрилэгшэ А.
энэ жэлдэ Россий
хин чемпион Мих
киной дурасхаалда
дажа, Красноярск
гэгдэһэн мүрысөө
шалгаржа, Сибир
Алас-Дурна зүгэй
солютна чемпион
А. Ахматгатин хад
гэй областиин

Бельгидэ үнгэргэг
хоорондын мүрыс
жа гарахаан намтар

Түгэсхэлэй мүр
хай удаадахи реш
гоо хөөрэхэбди.

Б-М. ЖИГЖ

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ялалдаанай үе.

НАРАНДА ҺҮГЭДЭН, НАЙДАЛАА БАРИГ!

БУРЯАД Республикын Үран зохёлшодой холбоонай дэргэдэхи поэзиин хэлэстэ поэт Тимур Гомбожаповай шүлэгүүдэй гар бэшэгшэм зүбшэн хэлсэгдэбэ. Энэ юмоо Тимур «Зүүн зүгэй гэбшээн» гэжэ нэрлэһэн байна. Энэ нэрэ гүнзэгы удхатай гэжэ сэгнэгдээ.

Поэдүүд Дулгар Доржиева, Рахмет Шоймарданов, Цырендулма Дондогой, Юрий Будаев гэгшэд зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадажа, панамжа дурадхалуудаа хэлээ. Мүн баһа уран зохёол шэнжэлэгшэ, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат Елизавета Балданмаксарова, поэдүүд Лопсон Талхаев, Булат Жанчипов, Солбон Ангабаев, Владимир Намсараев гэгшэд урда тээнь гар бэшэгтэйнь танилсаһан, сэгнэлтээе хэлэһэн байгаа.

Тимур Гомбожапов — өөрын тусгаар бодолтой, өөрын харасатай поэт. Тиимэһээ шүлэгэйнь тематика бусадайхиһаа онсо илгарна. Нангаяа бөөгэй тарим дуудалга һануулма шүлэгүүд согсолбори соонь гол һуури эзэлнэ. Жэшээнь, «Шэдитэ түүрээлгэ» гэжэ үлхөө шүлэгүүдэйнь түгэсхэлэй найман мүрые эндэ харуулая:

Турья, турьян —
турьянза,
Түүрээн байһыем
дуулалза.
Хэтын дуунай аялга
Хэбэ номоорнь дуулалса.
Арад зоной этигэл
Адхаг һэжэгһээ зайлаг!
Мүшэтэ тэнгэридэл
гэгээн
Мунхэ эрдэнидэ
шүтэг!

Үгышье һаа, «Шэбшэлгэ» гэжэ шүлэгэй түгэсхэл иимэ үгэнүүдтэй:

Аа-ээ! Аа-ээ!
Хангай байгаалиһаа
Хаба эриилэб!
Аа-ээ! Аа-ээ!
Наранда һүгэдэн,
Найдал гуйнаб.

Зүбшэн хэлсэлгэ халуун талархалай оршон байдалда үнгэрөө. Урдаидаа залуу поэдүүдэй «далиин хухартар», хатуу шорүүнээр шүүмжэлдэг байһан юм. Мүнөө, онсолбол, Тимур Гомбожаповай дутуу дундые заахадаа, дүмүүхэнээр аад, һургаал боломоор аха нүхэдынь хэлээ гээшэ.

Хэблэлэй хахад хуудаһанһаа халта үлүүхэн (360-аад мүр) номой хэмжүүр арай багадана, ядахын сагта хэблэлэй 1 хуудаһан (700 мүр) болгохо гэжэ ажаглагдаа. Тиигээд спонсор оложо, энэ номые хэблүүлжэ, алтан дэлхэй танюулха гэһэн дурадхал нэгэн дуугаар хэлэгдээ.

Аха нүхэдэйнгөө ажаглалтануудые залуу поэт точ хүндэтэй дээрэ жүлеэн абаа. Тиимэһээ, өөрынь шүлэгэй үгэ хэрэглэн, «Наранда һүгэдэн найдалаа бари»», — гэжэ аха, эгэшэ нүхэдынь залуу поэдые үреэбэ.

М. ДАНИЛОВА.

БАЙГАЛ ШАДАРАЙ НЮТАГУУДТА

20 ЖЭЛЭЙНГЭЭ ОЙ УГТАБА

Хурамхаанай аймагай Бархан нютагай зон соёлой байшанда сугларжа, һуудал байдалай хэрэглэмжэ хангалын адбанайхидые амаршалаа. 20 жэлэй саана энэ нютагта тус албан эмхидхэгдээ һэн.

Энэ албанай эхи. табигшадай нэгэн Мария Гомбоевна Лабашкина олон жэлэй туршада өөдөлшөөөр хүдэлөө. Мария Гомбоевна тухай баярай дулаахан үгэнүүд хэлэгдээ, тэрээндэ үнэтэй бэлэг барюулагдаа.

Тус албанай начальник Баго-Жаргал Эрдышиевэй хүтэлэрилдэг коллективэй мүнөөнэй экономическа хүшэр сагта ажал хэрэгээ алдангүй, нютагайнгаа зоной үдэр бүриин хэрэтлэмжые хаба шадал соогоо хангаһаар байһаниньнь һайшаалтай. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой правленин (түрүүлэгшэнь Г. Н. Цыренов) тус албанай ажал хэрэгүүдые али болохоор дэмжэдэг, туһалдаг юм. Жэшээнь, эндэ арһа элдэхэ шэнэ тухэлэй станогууд тодхогдонхой. Тиимэһээ эндэб арһан һайн шанартайгаар эд болгогдоно, гоё һайхан дэгэл, малгай өөгдөно гээшэ.

Эрхим ажалаараа нютагтаа хүндэтэй болоһон тус албанай мэргэжэлтэд Маина Даранова, Августина Гуржабон, Дарма Эрдыниев, Валерий Радчаев, Олег Гуржабон гэгшэдые сугларагшад халуунаар амаршалаа, баярай үгэнүүдые хэлээ.

Барханай соёлой байшангай директор Б. С. Банаевагай хүтэлбэрилдэг соёлшод, нютагай уран һайханай коллективэй гэшүүд уян нугархай хатар наадала, нрагуу һайхан дуунуудаа бэлэглэбэ.

Хүдөөдэ нимэ һайндэриүүдэй болодог, эрхим ажалшадые хүндэлдэг бэ заншаһай мартагдаагүй байһан ушар булгаһай сэдьхэлдэ найдал, баяр түрүүлнэ.

Б. ДОНДУПОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Аглаг һайхан Ага нютагта

ХҮДӨӨГЭЙ ЭМНЭЛГЫН ГУЛАМТА

Агын автономито округтой Гүнэй һуурида хүдөөгэй эмнэлгын газар нээгдэнээр табан жэл болобо. Урдань колхозой конторо гэжэ барижа эхилһэн хоёр дабхар байшангаа түрүүлэгшэ Батаа-Мүнхэ Цырендашиевай үүсхэлээр больница болгохо гэжэ шийдэһэн юм. Эндэхи зон захадуу, хото тосхонуудһаа холодуу, үлбэртэхэ талмардаха болоходоо, тэбдэдэг, ядалсадаг байһан ха юм. Мүнөө үедэ хэло ойро харгылха гээшэ бүришье хэсүү болоо.

Ябуулга, зорилго һайнтай түрүүлэгшэ Шэтэ, Үдээр ябажа, эндэб хэлсээ тогтоомжонуудые абхуулжа, хүдөөгэйхидөө аргалуулха гуламта болгохо зүбшөөл абажа шадаа һэн.

Тэрэнь тиимэ бэлээр бүтэшэхэ хэрэг бэшэ бэлэй. Байра гэрнүүдэй бүтэбшье, досоонь түхеэрхэ, түбхинүүлхэ зүйлнүүдые оложо абаха гээшэ нилээн хүндэ байгаа. Гэхэнээ байтагай нэгэ үедэ багахан больницануудые нээлтэгүй гэһэн зарлиг заршамшье байһан бэд даа.

Эдэ бүгэдые дабан, байнбайн бүхы хэрэгтэй хэрэгсэлнүүдые суглуулһаар, наада захань орон дэбдихэр, унтари хэбтэрнин, машина тахеэрэлгын хэрэгсэлнүүдээ эхилээд, зоори зөөшэ суглараа һэн. Эндэ нютагайхид шуран бэрхэ врач Батаа-Мүнхэ Батожаргалов гэжэ олон газар хүдэлжэ, дүршэлтэй болоһон эмшэнние зорюута үрижа асараад, ажаллуулхадань, эмнэлгын гуламтын бүтэсэ түргэндөө ороо бэлэй.

Мүнөө 15 оронтой, хүнэй хэбтэжэ агралуулха больница хүсэндөө оронхой. нютагайхидаа гүйсэд хангаад байдаг.

Палатануд соонь 2—3 хүнэй байрлахаар түхеэрээтэй. Эмнэлгын элдэб тоног зэмсэгээр хангагданхай. Эдеэ хоолойнь таһаг электрын галаар ябуулагдаг түхеэрэлгэтэй. Газаалха. бэеэ угааха газарынь байшан соогоо. Халуун, хүйтэн үнэн таһалгаргаагүй. Үбшэнтэнэй унтари хэбтэрнин зүйлнүүд зөөсэр, хэдэн нөөсэтэй байна.

Больницадаа гүнэйнхид трактор, машина, гэр бараа үгэнхэй, ажахын онсо шүхала нэгэ һалбаринь гэжэ сэгнэгдэдэг болонхой.

Эндэхи урдын совхоз мүнөө түмэр замай мэдэлэй ажахы болонхой. Тиихэдэнь хангалга дэмжэлгэнь бүриньье һанжараа гэжэ ажаглахаар. Эндэ тэхэгэй харгын управленин шоб шэнэ УАЗ-469 автомашина түлбэригүйгөөр үгэбэ. Үшөө нэгэ түргэн туһаламжын машинатай, трактор, ашаанай автомобильнуудтай.

Физиотерапевтическэ кабинедынь шэнэ түхеэрэлгээр хангагдаба. Гар хүлөө шархирдаг үбшэнтэн яаршье һааталгүй һайн арга абаха аргатай болонхой. Эдэ хоолыень совхоз хангана. Мяха, һу, зөөхэй, гэхэ мэт продуктнуудынь эндэһээл орожо байдаг. Талха тарлаагай ба сай, саахарай зүйлнүүдые түмэр замай наймаагай зургаанһаа баһал хямда сэнтэйгээр абана.

Энэ аргын газарай харьлата 1500 хүн тоодо абтанхай. Элдэб янзын үбшэндэ дайрагдаһан зон амбулаторинн арга, хэбтэжэ аргалуулга, зүү хадхажа эмнэхэ арга, ургаса ногоогоор хэгдэнэн эм абаха аргатай. Эндэхи аргашад бүхы зоноо — ажалшад, хүүгэд, хүгшэдые — бултыень тусхай диспансернэ харуулаһан доро абанхай.

Тон хүндэ хүшэрөөр үлбэртэһэн улад, жэшээнь, хирургическа, уушханай, хабдарай үбшэнтэд, ехын аргын газар зууршалагдадаг. Зарим ушарта Ага, Шэтын мэргэжэлтэд тусхай дуудалгаар ерэжэ, хамһалсадаг юм.

Больницын ажалшад нютагайхидайнгаа дунда ехэ хүндэтэй болонхой. Ахамад врач Батамүнхэ Батожаргалов, хүүгэдэй доктор Цыцыгма Дашинимаева, шүдэнэй аргашан Валерий Цырендоржиев гэгшэд ядаһан зондо саг соонь туһаламжа үзүүлээд, аргалаад лэ байдаг.

Ахалагша медсестра Д. Саганова, физиокабинедэй сестра Р. Дондокова, палатын сестра Ц. Дондокова гэгшэд ажалдаа дуратай, зондоо ехэ хүндэтэй болонхой.

— Эндэ нимэ аргын газартай боложо амараабди. Байра дулаан, сэбэр. арга һайн — ядаха юумэн үгы. Би хоёр хүүгэдээрээ аргада ороод байнаб. Саг дары аргалуулһанай ашаар багануудни дороо эдэгээ. Гарахаяа байнабди, — гэжэ Б. Дамдинжапова хөөрэнэ.

Тэндэ минии хүрэхэдэ, 13 хүн аргалуулжа байгаа һэн. Бултал баяртайнууд, эмгэг баршагһаа зайсаха байһанаа мэдүүлээ.

Энэнь зүбтэй гэжэ тухайлхаар. Ами бэсыень абарха хэрэгтэ аһан шадалаараа оролдохо ермэлзэлтэй зондоо нютагайхид этигэнэ, найдана ха юм.

Ц. ГОНГОРОВ.

Зуһаландаа газарай эдеэ үргүулаг

ТОМАДУУДЫЕ ХАРУУҺАЛГА, ХАМГААЛГА

Томадуудые теплицэ гү, али парник соо һуулгаһанай һүүлээр һара бүхэндэ хоёр дахин нэмэлтэ тэжээл оруулхат. Тэрэ ямар байхаб гэхэдэ, 10 литр уһан соо 1 томо халбага мочевинэ, калийн дабһа, 2 томо халбага суперфосфат холижо худахаа.

Нимэ түхэлэй үтэгжүүлгэдэ үхэрэй шабаһа холиһон нэмэлтэ тэжээл ехэ туһатай. 1 хүнэг үхэрэй шабаһан дээрэ 10 литр уһа нэмэжэ, 2—3 үдэрэй туршада байлгадаг. Энэ уһаяа шүүрдээд, дээрэнь 20 грамм мочевинэ, 30 грамм суперфосфат, 15 грамм калийн дабһа нэмээд, томадуудай һоог бүхэн доро 0,5—1 литрһээ ехэ бэшэ үтэгжүүлгэ оруулдагби.

Үрэ эдеэнэйнь гаража эхилхэтэй сасуу, үхэрэй шабаһал модоной үнэһэ нарадаа 2 дахин заатагүй оруулжа баха хэрэгтэй. 100 литр уһан соо 1 хүнэг шабаһа, мүн 0,5 литр модоной үнэһэ худхажа, холихот. Шабаһанһаа гарадаг углекислота томадуудай набша намаанда органическа бодосуудай бии болоходо нүлөөлдэг.

Нэмэлтэ тэжээл оруулхадаа ехэ болгоомжотойгоор, набша намааень галдахагүйн тула үтэгжүүлгээ хэм соохоонь — 1 литр хүрэтэр сэхэ һоог доронь юулэхэ хэрэгтэй. Үдэрынь ехэ халуунда байһадаа томадуудые хэхидодог. Үдэрэй температура 24—25 градусһаа, һүнидээ 16—17 градусһаа дээшэ байха ёһогүй.

20—22 градус бүлеэн уһаар уһалхада һайн. Уһалуурнин һүүлээр теплицэ болон парникгай хүрьһые дуулгаһан нэгэ удаа. Ушарынь гэхэдэ, эдеэ ургаһанай хэмжээ ехэ болоо. Ямар ч болоо, томадуудые ашаглаһанай ашаар багануудни дороо эдэгээ. Гарахаяа байнабди, — гэжэ Б. Дамдинжапова хөөрэнэ.

Тэндэ минии хүрэхэдэ, 13 хүн аргалуулжа байгаа һэн. Бултал баяртайнууд, эмгэг баршагһаа зайсаха байһанаа мэдүүлээ.

Энэнь зүбтэй гэжэ тухайлхаар. Ами бэсыень абарха хэрэгтэ аһан шадалаараа оролдохо ермэлзэлтэй зондоо нютагайхид этигэнэ, найдана ха юм.

Ц. ГОНГОРОВ.

Ахалагша медсестра Д. Саганова, физиокабинедэй сестра Р. Дондокова, палатын сестра Ц. Дондокова гэгшэд ажалдаа дуратай, зондоо ехэ хүндэтэй болонхой.

— Эндэ нимэ аргын газартай боложо амараабди. Байра дулаан, сэбэр. арга һайн — ядаха юумэн үгы. Би хоёр хүүгэдээрээ аргада ороод байнаб. Саг дары аргалуулһанай ашаар багануудни дороо эдэгээ. Гарахаяа байнабди, — гэжэ Б. Дамдинжапова хөөрэнэ.

Тэндэ минии хүрэхэдэ, 13 хүн аргалуулжа байгаа һэн. Бултал баяртайнууд, эмгэг баршагһаа зайсаха байһанаа мэдүүлээ.

Энэнь зүбтэй гэжэ тухайлхаар. Ами бэсыень абарха хэрэгтэ аһан шадалаараа оролдохо ермэлзэлтэй зондоо нютагайхид этигэнэ, найдана ха юм.

Ц. ГОНГОРОВ.

Редактор
Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: ДАШЕЕВА Г. Х., ДОНДОГОЙ Ц. Ц., ЖИГЖИТОВ Б.-М. Ж. (харюусалгата секретарь), НИМАЕВ П. Н. (редакторай орлогшо), ОЧИРОВ С. Д., РИНЧИНОВ С. Д. (редакторай орлогшо), САМБЯЛОВА Т. В.

Эмхидхэн байгуулагшад — Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Манай адрес:
670000, Улаан-Удэ, Каландаришэлийн үйлсэ, 23, «Буряад үнэн» газетын редакци.

Редакцийн телефонууд: редакторай — 2-50-96, приемный — 2-54-54, редакторэй орлогшоноровй — 2-68-08, 2-62-62, харюусалгата секретарийн — 2-50-52, секретариадай — 2-60-91, таһагууд: нийгэм-политическэ — 2-55-97 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, социально-экономическа — 2-64-36 (даагшань), 2-63-86, 2-61-35, 2-67-81, соёлой, эрдэмэй болон һургуулинуудай — 2-60-21 (даагшань), 2-57-63, олонхитын хүдэлмэрийн ба мэдээсэлэй — 2-54-93 (даагшань), 2-34-05, 2-69-58; оршуулгын — 2-60-91; корректорнуудэй — 2-33-61, хэблэлдэ бэлдэгшэдэй — 2-35-95, Манай корреспондентнууд: Агинскда — 3-42-19; Закаменскда — 30-61, Баргажанда — 91-6-40.

Һонинуудые гаргадаг «Бурятия» хэблэлэй телефонууд: директор — 2-49-94, бухгалтери — 2-23-67, вахта — 2-67-95. 2-67-05.

Газетэ хэблэлэй 2 хуудаһан хэмжээтэй.
Индекс 50901. Хэһэг 5190.
Стереотипта тушаагдаһан саг 20.30.

Буряад Республикын республиканска типографида газетэ хэблэгдэв.
Директорэйнь телефон: 2-40-45.
Б-0079-дэхи номертойгоор бүртгэгдэ абтанхай. Заказ № 122